

Ekonomická
fakulta
Faculty
of Economics

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Ekonomická fakulta
Katedra práva

Bakalářská práce

Trestní odpovědnost právnických osob

Vypracovala: Ivana Jindrová
Vedoucí práce: JUDr. Marta Uhlířová, PhD.

České Budějovice 2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Ivana JINDROVÁ**
Osobní číslo: **E12126**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Účetnictví a finanční řízení podniku**
Název tématu: **Trestní odpovědnost právnických osob**
Zadávací katedra: **Katedra práva**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl práce:

Cílem práce je analýza stávající právní úpravy trestní odpovědnosti právnických osob. Součástí práce bude i komparace jednotlivých institutů s rakouskou právní úpravou. Důraz bude kladen zejména na problematiku v České republice včetně zhodnocení jejího přínosu a případných námětů de lege ferenda.

Metodický postup:

Základními metodickými postupy bude analýza dané problematiky. Nejprve bude provedena analýza společně s porovnáním právní úpravy v jiných zemích. Výsledkem by mělo být označení konkrétních změn, jejich dopad, výhody a nevýhody.

Rámcová osnova:

1. Úvod.
2. Literární rešerše.
3. Přehled zvolené problematiky - literární rešerše.
4. Dopad, výhody a nevýhody konkrétních změn v právní úpravě.
5. Praktická část.
6. Závěr.
7. Seznam použitých zdrojů.

Rozsah grafických prací: **dle potřeby**
Rozsah pracovní zprávy: **40 - 50 stran**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**
Seznam odborné literatury:

JELÍNEK, J. a J. Herzeg. *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob. Komentář s judikaturou.* 2. vydání. Praha: Leges, 2013. ISBN: 978-80-87576-43-4.

JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní odpovědnost právnických osob v České republice - bilance a perspektivy.* Praha: Leges, 2013, 329 s. ISBN: 978-80-87576-58-8.

FOREGGER, E. a E.E. FABRIZY. *Strafgesetzbuch samt ausgewählten Nebengesetzen. Kurzkomentar.* Wien, 2010. ISBN: 978-3-214-08648-0.

Právní předpisy:

zákon.č. 418/2011 Sb. o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů.

Vedoucí bakalářské práce: **JUDr. Marta Uhlířová, Ph.D.**
Katedra práva

Datum zadání bakalářské práce: **3. ledna 2014**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2015**

doc. Ing. Ladislav Rolínek, Ph.D.
děkan

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Studentská 12
370 05 České Budějovice

JUDr. Rudolf Hrabý
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 20. února 2014

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury

Prohlašuji, že v souladu s § 47 zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to – v nezkrácené podobě/v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných Ekonomickou fakultou – elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby tutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhadování plagiátů.

V Obratani dne 10. dubna 2015

.....

Ivana Jindrová

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala JUDr. Martě Uhlířové, PhD. za trpělivost, odborné rady, připomínky a vedení při této bakalářské práci.

Dále bych ráda poděkovala Janě Jindrové a mým nejbližším za trpělivost a podporu po dobu celého mého studia.

Obsah

1	Úvod.....	4
2	Odpovědnost právnických osob ve světle dokumentů Rady Evropy a Evropské unie	5
3	Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob	7
3.1	Právnická osoba	7
3.2	Vyloučení odpovědnosti některých právnických osob za trestný čin	12
4	Základy trestní odpovědnosti.....	14
4.1	Trestné činy.....	14
4.2	Trestní odpovědnost právnické osoby.....	16
4.2.1	Skutková podstata trestného činu právnické osoby	16
4.3	Pachatel, spolupachatel a účastník	19
4.3.1	Pachatel.....	20
4.3.2	Spolupachatel.....	22
4.3.3	Účastník	23
4.4	Trestní odpovědnost právního nástupce právnické osoby	24
4.5	Účinná lítost	27
4.6	Promlčení trestní odpovědnosti.....	28
5	Tresty a ochranná opatření.....	30
5.1	Druhy trestů.....	30
5.1.1	Zrušení právnické osoby	30
5.1.2	Propadnutí majetku	31
5.1.3	Peněžitý trest.....	32
5.1.4	Propadnutí věcí nebo jiné majetkové hodnoty.....	32
5.1.5	Zákaz činnosti	33

5.1.6	Zákaz plnění veřejných zakázek, účasti v koncesním řízení nebo ve veřejné soutěži	33
5.1.7	Zákaz přijímání dotací a subvencí	34
5.1.8	Uveřejnění rozsudku	35
5.2	Zánik výkonu trestu.....	35
5.2.1	Promlčení výkonu trestu	35
5.3	Ochranné opatření	36
5.3.1	Zabrání věci nebo jiné majetkové hodnoty.....	36
5.4	Zánik účinků odsouzení	38
6	Výhody a nevýhody ZTOPO	39
6.1	Výhody.....	39
6.2	Nevýhody	40
7	Metodika	43
8	Praktická část	44
8.1	Komparace české právní úpravy s rakouskou právní úpravou.....	44
8.1.1	Trestně odpovědné subjekty	44
8.1.2	Trestné činy.....	45
8.1.3	Sankce	46
8.2	Statistické údaje k trestní odpovědnosti právnických osob.....	48
8.2.1	Údaje z Ministerstva spravedlnosti ČR	49
8.2.2	Údaje od Nejvyššího státního zastupitelství	52
9	Závěr	57
I.	Summary + keywords	
II.	Seznam použité literatury	
III.	Seznam grafů	
IV.	Seznam příloh	

Seznam použitých zkratek

ZTOPO	zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim ve znění pozdějších předpisů
OBZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů
ZOK	zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích a družstvech ve znění pozdějších předpisů
TRZ	zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník ve znění pozdějších předpisů
TŘ	zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád ve znění pozdějších předpisů
VbVG	spolkový zákon o odpovědnosti spolků za trestné činy tzv. „Verbandverantwortlichkeitsgesetz“

1. Úvod

Tématem této bakalářské práce je trestní odpovědnost právnických osob, která byla zanesena do českého právního řádu 1. ledna 2012. Toto téma je velice kontroverzní, protože zavádí dosud neznámou kolektivní odpovědnost za protiprávní jednání v oblasti trestního práva. Dosud totiž trestní odpovědnosti podléhali pouze jednotlivci a české trestní právo plně respektovalo zásadu, podle které se právnické osoby trestného činu dopustit nemohou. Jedná se o poměrně složité a rozsáhlé téma, které může být pro mnoho lidí nesrozumitelné. Mnoho věcí v zákoně není objasněno dostatečně, nebo není objasněno vůbec, proto je nutné si počkat na to, jak budou danou problematiku řešit soudy v praxi při aplikaci tohoto zákona.

Cílem této práce je uvedení do problematiky trestní odpovědnosti právnických osob, vymezení a objasnění některých pojmů, především z hmotně právní části zákona, tak aby byla jasnější a srozumitelnější pro širokou veřejnost.

V literární rešerši je popsána úprava v této oblasti. Pro lepší orientaci je tato část koncipována stejně tak, jak je seřazen zákon. Jsou zde objasněny pojmy z hmotně právní části zákona, konkrétně se jedná o vysvětlení pojmů pachatele, druhů trestných činů, kterých se může právnická osoba dopustit, a trestů a ochranných opatření, které mohou být právnické osobě uděleny, při páchání protiprávního jednání.

Komparační část je založena na porovnání dvou právních úprav, české a rakouské. Rakouská právní úprava byla vybrána z toho důvodu, protože se při tvorbě ZTOPO vycházelo právě z této právní úpravy, která funguje v Rakouské republice již od 1. ledna 2006.

Praktická část je založená hlavně na údajích získaných od Nejvyššího státního zastupitelství v ČR a od Ministerstva spravedlnosti ČR. Údaje jsou dány do časové souvislosti s účinností ZTOPO, tedy s údaji od roku 2012 do roku 2014.

2. Odpovědnost právnických osob ve světle dokumentů Rady Evropy a Evropské unie

Úprava trestní odpovědnosti právnických osob vychází z doporučení obsažených v druhém protokolu ze dne 19. června 1997 k Úmluvě o ochraně finančních zájmů ES (Council Act 97/C, 221/02), který upravuje mimo jiného i trestní odpovědnost právnických osob. Dále vychází ze společného postupu ze dne 22. prosince 1998 o korupci v soukromém sektoru (European Union, 1998 OJ L 358), jenž ukládá přijetí opatření, aby právnické osoby byly odpovědné za aktivní korupci, a aby sankce jim ukládané zahrnovaly mimo jiné i trestněprávní pokuty. Tyto dokumenty se v důsledku pozičních dokumentů v návaznosti na čl. 69 a násl. Evropské dohody zakládající přidružení mezi Českou republikou na jedné straně a na druhé straně Evropskými společenstvími a jejich členskými státy podepsané dne 4. října 1993 s platností od 1. února 1995 se staly závazné pro Českou republiku s tím, že odpovídající úprava bude provedena v souvislosti s přijetím nového uzákoněného trestního zákona (Kratochvíl & Löff, 2003, s. 157).

Kratochvíl a Löff (2003, s. 159) dále pokračují s určitými druhy odpovědnosti v souvislosti se zločinem nebo deliktem, který se vztahuje k právnickým osobám v různých zemích. Odpovědnost, kterou lze označit za „trestní“, ačkoliv důsledky vyplývající z této odpovědnosti se budou velmi lišit:

- a) v některých státech jsou používány přímé trestní sankce vůči právnickým osobám, aniž by tyto sankce podmiňovaly trestním stíháním fyzické osoby - pachatele (např. Nizozemsko, Francie, Portugalsko atd.),
- b) v jiných státech ačkoliv neexistuje trestní odpovědnost právnických osob a trestně odpovědné jsou pouze fyzické osoby, které jednájí jménem právnické osoby, je možné uložit určitá trestní opatření právě právnickým osobám jejichž povaha je dosti pochybná (např. ve Španělsku od roku 1995 lze uložit opatření ve formě tzv. „vedlejších důsledků trestného činu“, která mohou být uložena i právnickým osobám, jestliže došlo k odsouzení fyzické osoby v návaznosti na čl. 31 španělského trestního zákoníku, a to: zabavení výnosů ze zločinu, dočasný nebo definitivní zákaz provozování obchodů nebo vyvíjení jiných činností, které vedly ke spáchání trestného činu, soudní kontrola správy společnosti, podniku,

sdružení či nadace v zájmu zachování práv zaměstnanců nebo věřitelů, dočasné nebo trvalé uzavření podniku, sdružení nebo nadace, a

- c) v dalších státech se u právnické osoby počítá jen se subsidiární civilní či správní odpovědností (např. ve formě finanční pokuty či konfiskace majetku, alespoň pokud jde o hospodářské důsledky trestného činu (např. Itálie, SRN a další)¹

¹ Srov. Sanchez Ulled, M. E.: La responsabilité morale des personnes morales/champ d'application, conditions de mise en oeuvre, sanctions/(Odpovědnost právnických osob/oblast aplikace, podmínky uplatňování sankce/). Materiál předložený na semináři o trestní odpovědnosti právnických osob (aktivita 6S) v rámci programu OCTOPUS II konaném v Sinaii (Rumunsko) ve dnech 1. až 3. března 2000, s. 4.

3. Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob

Předmětem úpravy trestní odpovědnosti právnických osob je zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZTOPO“). Tento zákon nabyl účinnosti dne 1. ledna 2012. Česká republika je jedním z posledních států Evropské unie, který zavedl trestní odpovědnost právnických osob do svého právního řádu. Nizozemí přijalo trestní odpovědnost právnických osob jako první stát v Evropské unii již v roce 1950 zákonem o ekonomických deliktech a v roce 1976 byl tento zákon rozšířen a novelizován o všechny trestné činy (Jelínek, 2013, s. 91).

ZTOPO schválený Parlamentem prezident republiky, Václav Klaus, vetoval 18. listopadu 2011. Ve Stanovisku prezidenta republiky č. 285/4 prezident uvádí: *„ZTOPO popírá vazbu mezi pachatelem a trestem a je spíše příkladem alibismu než důsledné snahy potrestat viníky trestných činů. Protože stát nebývá schopen odhalit konkrétní iniciátory a pachatele trestných činů konaných prostřednictvím činnosti právnických osob, hodlá trestat tyto právnické osoby jako takové. Trestné činnosti se však může dopustit pouze konkrétní člověk, nikoli instituce. Jsem přesvědčen, že proti alibismu v podobě nehledání konkrétního viníka má stát bojovat a ne mu dávat průchod.“*

Dále uvádí: *„Módní tendence zavádění trestní odpovědnosti právnických osob jde proti logickému trendu odbourávat institut kolektivní viny, proti možnosti přenášet vina na jiného či ji rozkládat na větší skupinu osob. Tento zásadní důvod – že trestán má být vždy konkrétní skutečný viník – by měl sám o sobě stačit k odmítnutí tohoto zákona.“*

ZTOPO lze brát jako doplněk k trestní odpovědnosti právnických fyzických osob, protože i tato odpovědnost je upravena ve zvláštním zákoně. Jelínek (2013, s. 92) uvádí: *„ZTOPO, není zcela samostatným zákonem, zdaleka neobsahuje všechny instituty trestního práva hmotného či procesního, ale navazuje na předpisy trestního práva v oblasti práva hmotného a procesního, kterými jsou zejména trestní zákon a trestní řád, resp. je doplňuje.“*

3.1 Právnická osoba

V ZTOPO je uveden výčet právnických osob, na které se trestní odpovědnost vztahuje, stejně jako je uveden v § 7 ZTOPO i okruh trestných činů, kterých se může právnická

osoba dopustit. Fenyk a Smejkal (2012, s. 2) uvádí, že právnickou osobu lze identifikovat na základě dvou hlavních kritérií:

- zákon výslovně stanoví, že jde o právnickou osobu, nebo
- právnická osoba je vymezena pomocí typických znaků, které se v odborné teorii a praxi považují za pojmové znaky právnických osob.

Dále vysvětlují tzv. teorii fikce, podle které je právnická osoba chápána jen jako umělý útvar, jemuž zákon přiznává možnost se aktivně zapojovat do právních vtaů. ZTOPO ale nijak nedefinuje pojem „právnické osoby“.

Dále uvádějí výčet subjektů, které lze považovat za právnické osoby:

- subjekty definované v zákoně č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích a družstvech ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZOK“) tj. obchodní společnosti a družstva. Obchodními společnostmi jsou veřejná obchodní společnost a komanditní společnost (dále jen „osobní společnost“), společnost s ručením omezením a akciová společnost (dále jen „kapitálová společnost“) a evropská společnost a evropské hospodářské zájmové sdružení. Družstvy jsou družstvo a evropská družstevní společnost;
- státní podnik na základě zákona č. 77/1997 Sb., o státním podniku, ve znění pozdějších předpisů;
- evropské hospodářské zájmové sdružení podle nařízení Rady (EHS) č. 213/85/EHS, o zřízení evropského hospodářského zájmového sdružení, a dále zákona č. 360/2004 Sb., o evropském hospodářském zájmovém sdružení, ve znění pozdějších předpisů;
- spolky podle nového občanského zákoníku² (zákon č. 89/2014 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů³);
- církev a náboženská společnost podle zákona č. 3/2002 Sb., o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech), ve znění

² Pod tuto formu právnické osoby patří typicky sdružení zahrádkářů, myslivců či hasičů, ale také odbory, kolektivní správci autorských práv nebo sdružení na ochranu spotřebitelů apod. (Forst, 2013).

³ Původně zákon č. 83/1990 Sb., ve znění pozdějších předpisů, který byl novelizován novým občanským zákoníkem č. 89/2014 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

pozdějších předpisů, jakož i svaz církví a náboženských společností na základě tohoto zákona;

- politická strana a hnutí podle zákona č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích, ve znění pozdějších předpisů;
- společenství vlastníků jednotek na základě nového občanského zákoníku (zákon č. 89/2014 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů);
- honební společenstvo podle zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů;
- komoditní burza podle zákona č. 229/1997 Sb., o komoditních burzách, ve znění pozdějších předpisů;
- právnická osoba zřízená na základě zvláštního zákona, mj. Česká televize (zákon č. 483/1991 Sb., o České televizi, ve znění pozdějších předpisů), Český rozhlas (zákon č. 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu, ve znění pozdějších předpisů) atd.;
- příspěvková organizace kraje na základě zákona č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů ve znění pozdějších předpisů a státní příspěvková organizace na základě zákona č. 219/2000 Sb., o majetku ČR a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech ve znění pozdějších předpisů;
- komora či profesní sdružení, mj. Česká advokátní komora (zákon č. 85/1996, o advokacii, ve znění pozdějších předpisů), Česká lékařská komora, Česká stomatologická komora a Česká lékárnická komora (zákon č. 220/1991 Sb., o České lékařské komoře, České stomatologické komoře a České lékárnické komoře, ve znění pozdějších předpisů) atd.
- Hospodářská komora České republiky a Agrární komora České republiky na základě zákona č. 301/1992 Sb., o Hospodářské komoře ČR a Agrární komoře ČR, ve znění pozdějších předpisů, přičemž obě komory jsou organizovány na úrovni okresů, kdy každá okresní komora má postavení právnické osoby;
- veřejnoprávní fond, př. Státní fond kultury (zákon č. 239/1992 Sb., o Státním fondu kultury České republiky, ve znění pozdějších předpisů), Státní zemědělský intervenční fond (zákon č. 256/2000 Sb., o Státním zemědělském intervenčním fondu, ve znění pozdějších předpisů), Státní fond rozvoje bydlení (zákon č. 211/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů);

- vysoká škola podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů;
- školská právnická osoba, tj, základní škola, střední a vyšší odborná škola, ale i jiné školské zařízení jako právnická osoba podle zákona č. 561/2004 Sb., školský zákon, ve znění pozdějších předpisů nebo jako příspěvkové organizace podle zákona č. 250/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů;
- zdravotní pojišťovna na základě zákona č. 280/1992 Sb., o resortních, oborových, podnikových a dalších zdravotních pojišťovnách, ve znění pozdějších předpisů;
- veřejná výzkumná instituce v souladu se zákonem č. 341/2005 Sb., o veřejných výzkumných institucích, ve znění pozdějších předpisů;
- zdravotnické zařízení podle zákona č. 245/2006 Sb., o veřejných neziskových ústavních zdravotnických zařízeních, ve znění pozdějších předpisů;

Naopak mezi právnické osoby nelze zařadit organizační složky podniku včetně odštěpných závodů, protože nemají samostatnou právní subjektivitu⁴, a proto nemohou být ani trestně odpovědné. Jak uvádí Fenyk a Smejkal (2012, s. 6): „(...) *sama organizační složka není a nemůže být trestně odpovědná, protože není právnickou osobou, sama právnická osoba – zřizovatel takové organizační složky pak ale za své trestní jednání učiněné v rámci provozu složky trestně odpovědný bude, a to za podmínek ZTOPO.*“ Tyto závěry se pak obdobně uplatní i ve vztahu k odštěpnému závodu. Trestně odpovědné nejsou ani provozovny, jako prostory v nichž se uskutečňuje určitá podnikatelská činnost.

Aby bylo možné stíhat právnickou osobu za trestný čin uvedený v § 7 ZTOPO, je nutné, aby tato osoba měla své sídlo v České republice nebo na území České republiky umístěn podnik nebo organizační složku, anebo zde alespoň vykonává svoji činnost nebo zde má svůj majetek, musí zde být určitá vazba na Českou republiku. Této podmínce se říká místní příslušnost, nebo zásada teritoriality. Ta je upravena v § 2 odst. 1. až 3 ZTOPO. Jak uvádí Forejt, Habarta a Trešlová (2012, s. 49) k vysvětlení § 2 odst. 2 ZTOPO: „*Pro uplatnění zásady teritoriality není zapotřebí, aby byl na území České republiky spáchán trestný čin ve všech svých znacích, ale postačuje, pokud se zde*

⁴ Změna terminologie podle NOZ na právní osobnost.

uskuteční být jen částečné jednání, třebaže následek nastane nebo má nastat v cizině (subjektivní teritorialita), nebo pokud na území České republiky došlo nebo mělo dojít k následku, ačkoliv k vlastnímu jednání došlo v cizině (objektivní teritorialita).“

Působnost ZTOPO se vztahuje na celé území České republiky bez ohledu na osobu pachatele, tím může být jak tuzemská (česká) právnická osoba, tak i zahraniční právnická osoba, pokud splní podmínky v § 2 odst. 1 ZTOPO (Jelínek, 2013, s. 93). Mezi další zásady ZTOPO patří zásada registrace, personalita, ochrany, universalita a subsidiární zásady univerzality (Fenyk & Smejkal, 2012, s. 9). Zásada registrace je upravena v § 5 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník ve znění pozdějších předpisů (dále jen „TRZ“), ve kterém se uvádí, že se též posuzuje trestnost činu, který byl spáchán mimo území České republiky na palubě lodi nebo jiného plavidla, anebo letadla nebo jiného vzdušného dopravního prostředku, které jsou registrovány v České republice. Zásada personalita je obsažena v § 6 TRZ, jehož obsahem je fakt, že se posuzuje i trestnost činu, který v cizině spáchal občan České republiky nebo osoba bez státní příslušnosti, která má na jejím území povolen trvalý pobyt. Zásada ochrany je popsána podrobně v § 7 odst. 1 TRZ, kdy se posuzuje trestnost trestných činů v tomto odstavci uvedených, i tehdy, spáchal-li takový trestný čin v cizině cizí státní příslušník nebo osoba bez státní příslušnosti, která nemá na území České republiky povolen trvalý pobyt. Zásadě univerzality upravená v § 7 odst. 2 TRZ se někdy říká pasivní princip personalita, který je obsažen v TRZ a platí pro fyzické osoby. Vlastně poskytuje fyzickým osobám ochranu před útoky namířeným proti nim, ale ZTOPO neposkytuje obdobnou ochranu právnickým osobám na území České republiky (Jelínek, 2013, s. 93). Subsidiární zásada univerzality je obsažena v § 8 TRZ. Tato zásada upravuje problém, kdy se posuzuje trestnost činu spáchaného v cizině cizím státním příslušníkem nebo osobou bez státní příslušnosti, která nemá na území České republiky povolen trvalý pobyt, i tehdy je-li čin trestný i podle zákona účinného na území, kde byl spáchán, a jestliže pachatel byl dopaden na území České republiky a nebyl vydán nebo předán k trestnímu stíhání cizímu státu nebo jinému subjektu k trestnímu stíhání oprávněnému, dále byl-li čin spáchán ve prospěch právnické osoby, která má na území České republiky sídlo nebo organizační složku, anebo fyzické osoby, která je podnikatelem a má na území České republiky podnik, jeho organizační složku nebo místo podnikání. Pachateli pak však nelze uložit přísnější trest, než jaký je stanoven v právní úpravě státu, na jehož území byl trestný čin spáchán.

Trestnost činu se posuzuje i tehdy, pokud tak stanoví mezinárodní smlouva, která patří do českého právního řádu. Jak uvádí ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky v čl. 10: „*Vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, jsou součástí právního řádu; stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva.*“ (Ústava ČR, čl. 10). Pojem smlouvy (mezinárodní smlouvy) je upraven ve vyhlášce ministra zahraničních věcí č. 15/1988 Sb., o Vídeňské úmluvě o smluvním právu, kde za smlouvu se považuje: „*mezinárodní dohoda uzavřená mezi státy písemnou formou, řídící se mezinárodním právem, sepsaná v jediné nebo ve dvou či více souvisejících listinách, ať je její název jakýkoliv.*“ Nutno tuto definici doplnit velmi rozšířené mezinárodní smlouvy uzavírané mezi státy a mezinárodními organizacemi, případně mezi mezinárodními organizacemi navzájem. (Fenyk & Smejkal, 2012, s. 14). Seznam všech mezinárodních smluv, které jsou součástí českého právního řádu, je uveden na stránkách Ministerstva zahraničních věcí (Forejt, Habarta & Trešlová, 2012, s. 54).

3.2 Vyloučení odpovědnosti některých právnických osob za trestný čin

V § 6 ZTOPO jsou uvedeny subjekty, které jsou vyloučeny z trestní odpovědnosti právnických osob. Jedná se o Českou republiku a územní samosprávné celky při výkonu veřejné moci. Jak uvádí Forejt, Habarta a Trešlová (2012, s. 57): „*Z působnosti ZTOPO jsou vyloučena jednání České republiky a jejích organizačních složek (ministerstev a jiných správních úřadů státu, Ústavního soudu, soudů, státních zastupitelství, Nejvyššího kontrolního úřadu, Kanceláře prezidenta republiky, Úřadu vlády České republiky, Kanceláře Veřejného ochránce práv, Akademie věd České republiky, Grantové agentury České republiky a jiných zařízení, o kterých to stanoví právní předpisy), jakož i organizací, které mají obdobné postavení jako organizační složky státu (Kancelář Poslanecké sněmovny a Kancelář Senátu).*“

Jinak tomu je u České národní banky. Ta byla zřízena zákonem č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů a i její existenci zaručuje Ústava v čl. 98. V § 1 zákona č. 6/1993 Sb., ve znění pozdějších předpisů je Česká národní banka charakterizována jako „*právní osoba veřejného práva*“, nikoli jako organizační složka státu. A proto, že ZTOPO Českou národní banku v § 6 z trestní odpovědnosti

právnických osob výslovně nevylučuje, je tedy Česká národní banka plně trestně odpovědná jako ostatní právnické osoby (Fenyk & Smejkal, 2012, s. 18).

Kromě České republiky nemohou být trestně odpovědné ani ostatní státy, ačkoliv to není v § 6 ZTOPO výslovně uvedeno. Podobné případy jsou řešené v mezích mezinárodního práva, z obdobného důvodu jsou vyloučeny mezinárodní organizace veřejného práva z trestní odpovědnosti. Trestní stíhání jiných států a mezinárodních organizací veřejného práva (vládních mezinárodních organizací) je vyloučeno, protože používají výsady a imunity podle mezinárodního práva (Forejt, Habarta & Trešlová, 2012, s. 57).

4. Základy trestní odpovědnosti

V této části ZTOPO je více probírána otázka trestných činů, kterých se může právnická osoba dopustit, v jakých případech je právnická osoba trestně odpovědná, kdo je pachatel, spolupachatel a účastník, dále trestní odpovědnost právního nástupce právnické osoby, problematika účinné lítosti, promlčení a vyloučení z promlčení.

4.1 Trestné činy

V ZTOPO v § 7 je taxativně uveden výčet všech zločinů nebo přečinů⁵, kterých se může právnická osoba dopustit. Skutkové podstaty uvedených jednotlivých trestných činů jsou uvedeny v TRZ. Mezi takové patří např.: obchodování s lidmi, porušení tajemství dopravovaných zpráv, sexuální nátlak, pojistný podvod, provozování nepoctivých her a sázek, pozměnění peněz, neoprávněné padělání a pozměnění platebního prostředku, výroba a držení padělatelského náčiní, zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby, neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby, zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění, pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži, porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi, vývoj, výroba a držení zakázaných bojových prostředků, přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu, poškození a ohrožení životního prostředí, poškození lesa, neoprávněné nakládání s odpady, teroristický útok, nepřímé úplatkářství, neoprávněné zaměstnávání cizinců, nedovolená výroba držení pečtidla státní pečeti a úředního razítka, hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob, účast na organizované zločinecké skupině, nadřizování a popírání, zpochybňování, schvalování

a ospravedlňování genocidia⁶, nově i znásilnění, účast na pornografickém představení,

⁵ Přečin a zločin jsou druhem trestného činu. Přečiny jsou všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let.

Zločiny jsou všechny trestné činy, které nejsou podle trestního zákona přečiny; zvláště závažnými zločiny jsou ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let (§ 14 TRZ).

⁶ Vláda dne 27. srpna 2014 schválila návrh novelizace ZTOPO, která výrazným způsobem rozšiřuje okruh trestných činů, kterých se může právnická osoba dopustit. Nyní byly právnické osoby trestně odpovědné za trestné činy uvedené v § 7 ZTOPO, a převážně to byly trestné činy, k jejichž postihu zavazovali Českou republiku zejména mezinárodní smlouvy nebo právo Evropské unie. Nyní má být

navazování nedovolených kontaktů s dítětem a lichva. Jak uvádí Fenyk & Smejkal (2012, s. 26): „*Trestní odpovědnost právnických osob je striktně omezena na trestné činy, jejichž znaky jsou uvedeny ve zvláštní části TRZ a jejichž výčet je současně uveden v ZTOPO. Z konečného výčtu trestných činů vyplývá, že právnická osoba se může dopustit všech forem trestného činu, tedy přečinu, zločinu i zvláště závažného zločinu (§ 14 TRZ).*“

V legislativním procesu na základě pozměňovacích návrhů byly při projednání návrhu zákona v Ústavněprávním výboru PS Parlamentu ČR do výčtu doplněny některé další trestné činy, a to proti veřejným zakázkám (§ 256, § 257 a § 258 TRZ), proti hospodářské soutěži (§ 248 TRZ) a proti životnímu prostředí (§ 294a a § 298a TRZ). Při třetím čtení v Poslanecké sněmovně však nebyly zahrnuty do výčtu trestných činů činy hospodářské (Fenyk & Smejkal 2012, s. 25).

Tento výčet všech zločinů nebo přečinů, kterých se může právnická osoba dopustit, je v podstatě omezen jen na ty z nich, jejichž zavedení deliktní odpovědnosti požadují mezinárodní smlouvy a evropské právní předpisy, jejichž výčet je uveden v důvodové zprávě, v obecné části. Jak uvádí Forejt, Habarta a Trešlová (2012, s. 64): „*Tento výčet byl však rozšířen o daňové trestné činy, aby došlo k poskytnutí obdobné ochrany finančních zájmů České republiky, jaká je poskytována finančním zájmům Evropské unie (viz § 260 TRZ). Jak se přitom uvádí v důvodové zprávě k tomuto návrhu zákona, zavedení trestní odpovědnosti právnických osob za daňové trestné činy povede k posílení tlaku na řádné plnění daňové povinnosti a díky nově zavedené provázanosti vztahu trestního řízení a daňového řízení z hlediska časového prostoru pro vyměření či doměření daně (srov. § 148 odst. 6 a 7 daňového řádu) lze očekávat i větší efektivitu z hlediska odstranění škodného následku nezaplacení či neodvedení daně ze strany právnických osob.*“

Mezinárodní dokumenty požadují postih právnických osob v oblasti korupce, legalizace výnosů z trestné činnosti, organizovaného zločinu, poškozování životního prostředí, ochrany finančních zájmů Evropské unie, obchodu s lidmi a sexuálního vykořisťování

právnická osoba trestně odpovědná za veškeré trestné činy, s výjimkou těch, u kterých to zákon výslovně vyloučí. Tato novelizace, při hladkém legislativním procesu by mohla nabýt účinnosti v polovině roku 2015 (Tiskový odbor Ministerstva spravedlnosti ČR, 2014).

dětí, padělání peněžních prostředků, počítačové kriminality, drogových a rasově motivovaných jednání (Fenyk & Smejkal, 2012, s. 24).

Pro daňové delikty trestní odpovědnosti právnických osob skutečný odraz v mezinárodních závazcích nemá, protože daňové a vůbec fiskální trestné činy jsou považovány, podobně jako například vojenské trestné činy, za záležitost každého jednotlivého státu s vnitrostátně chráněného zájmu (Fenyk & Smejkal, 2012, s. 25).

4.2 Trestní odpovědnost právnické osoby

Co se týče trestní odpovědnosti právnické osoby jako takové, ta je upravena v § 8 ZTOPO. Vychází se z předpokladu, že právnické osoby jsou odlišné právní subjekty než fyzické osoby, jsou uměle právem vytvořeny, tedy tzv. fikční teorie právnických osob⁷ Jsou samozřejmě odpovědné v právních vztazích. (Fenyk & Smejkal, 2012, s. 28)

4.2.1 Skutková podstata trestného činu právnické osoby

Při definici právnické osoby je nutné zachovat v co největší míře zásadu zákonnosti. Skutková podstata trestného činu fyzické osoby je tvořena čtyřmi formálními znaky (objekt, objektivní stránka, subjekt, a subjektivní stránka) a protiprávností. Tyto znaky jsou odvozeny od konkrétní fyzické osoby. Pokud by se použil jiný přístup, pak by tento přístup mohl vyústit v právní nejistotu v trestně právních vztazích. (Fenyk & Smejkal, 2012, s. 29).

V odst. 1 § 8 ZTOPO je uveden okruh osob, jejichž trestné jednání je přičítáváno právnické osobě. Zároveň se vychází z předpokladu, že se nejedná o právnické osoby uvedené v § 6 ZTOPO, které by byly vyloučeny z trestní odpovědnosti. Existují určité předpoklady, které musí být naplněny, aby bylo dané trestné jednání připočteno k právnické osobě. Prvním předpokladem je, že trestné jednání naplňuje určitou skutkovou podstatu trestného činu uvedeného v § 7 ZTOPO, jedná se o tzv. objekt, nebo také zákonem chráněný zájem, ten bude jak pro osobu fyzickou tak právnickou podobný např. zájem na ochraně vlastnických vztahů, na ochraně měny, životního prostředí apod. (Fenyk & Smejkal, 2012, s. 29).

⁷ Původně byly právnické osoby založeny na tzv. organickém principu, ale občanský zákoník č. 89/2014 Sb., ve znění pozdějších předpisů zakládá právnické osoby právě na tzv. teorii fikce.

Druhý předpoklad je, že takový trestný čin byl spáchán, jak uvádí § 8 ZTOPO: „jménem právnické osoby, v jejím zájmu nebo v rámci její činnosti“, naplňuje tedy objektivní stránku trestného činu. Toto specifické označení je přidáno jako přídatná podmínka přičitatelnosti. Byla přidána pro potřebu, aby právnická osoba nebyla odpovědna za tzv. excesy, tj. za trestné činy, které spáchala sice některá osoba uvedena v § 8, odst. 1, ale není zde žádná souvislost s činností právnické osoby. Pro založení trestní odpovědnosti právnické osoby je rozhodující, že byl trestný čin spáchán (Forejt, Habarta & Trešlová, 2012, s. 70):

- v zájmu právnické osoby (tj. právnická osoba získá určitý benefit ze spáchání trestného činu, ať už jde o majetkový prospěch, nebo získání důležitých informací, nebo i v takové podobě, že nemusí hradit poplatek za odvoz odpadu, protože se odpadu zbaví nezákonnou cestou), (Forejt, Habarta & Trešlová 2012, s. 70); podle Fenyka a Smejkal (2012, s. 30) existují dva typy zájmů a to soukromý (obchodní společnosti) a veřejný zájem (organizace zabývající se vzděláváním nebo obdobnými veřejně prospěšnými aktivitami). Spáchání trestného činu v zájmu právnické osoby vyžaduje širší výklad pojmu „zájem“ zahrnující jak zájem dovolený tak nedovolený. Zájem tedy vykládá Fenyk a Smejkal (2012, s. 30) jako kterékoliv jednání, které zachovává, nebo dokonce i zlepšuje právnické osobě postavení v oblasti, ve které působí s tím, že se nezohledňuje, zda jde o zájem hmotný nebo nehmotný (př. výhodnější postavení na trhu, majetková práva a majetek, personální zvýhodnění společníků, zaměstnanců apod.);
- jejím jménem (tj. trestný čin byl spáchán osobami uvedené v písmenu a), odst. 1, § 8 ZTOPO – vychází se z konceptu, že právnická osoba nemá svobodnou vlastní vůli, kterou nemůže navenek projevovat, proto ZTOPO považuje za jednání právnické osoby ty projevy vůle, které jejím jménem činí její orgány nebo oprávněné fyzické osoby k tomu určené, přičemž následky jejich jednání se pak přičítají přímo právnické osobě) (Forejt, Habarta & Trešlová, 2012, s. 70), a jak uvádí Fenyk a Smejkal (2012, s. 30) může se jednat o konání nebo opomenutí subjektů uvedené v odst. 1. Zároveň může jít o jednání úmyslné i spáchané z nedbalosti, protože povaha věci obě formy zavinění připouští;

- v rámci její činnosti, tento bod je nejproblémovější, vymezuje užší okruh osob, které se můžou dopustit spáchání trestného činu, neboť se musí jednat o osoby, které se pohybují uvnitř (v rámci) právnické osoby, z tohoto vyplývá, že ke spáchání trestného činu dojde v rámci provozu právnické osoby, tedy při její činnosti, jako příklad lze uvést právnickou osobu, která má jako předmět činnosti výrobu oděvů, ke spáchání trestného činu je tedy zapotřebí, aby tento čin byl spáchán při výrobním procesu a standardních postupech při výrobě nebo v souvislosti s tím (Forejt, Habarta & Trešlová, 2012, s. 70); Fenyk & Smejkal (2012, s. 30) objasňuje pojem „v rámci činnosti“ jako jednání osob v odst. 1 § 8 ZTOPO nejen v mezích předmětu činnosti, který je uveden v příslušném rejstříku, zřizovací listině, stanovách apod., ale i při provozních nebo obdobných činnostech právnické osoby, jako např. fungování právnické osoby, vedení evidenčních dokladů, účetních knih, úvěrové, personální, pojistné nebo jiné podobné dokumentace atd. Ani tato podmínka nevylučuje žádnou z forem zavinění.

Protiprávnost je nezbytnou součástí definice trestného činu v TRZ, jak se v § 13 TRZ uvádí: „*Trestným činem je protiprávní čin, který trestní zákon označuje za trestný a který vykazuje znaky uvedené v takovém zákoně.*“ Jak vysvětlují Solnař, Fenyk, Císařová & Vanduchová (2009, s. 57), protiprávnost je odrazem skutečnosti, že se vyskytují činy, které zvýšenou měrou poškozují nebo ohrožují zájmy uznané společností, přičemž takovou povahu mohou mít jen činy protiprávní, nedovolené.

Subjektem trestného činu může být jen trestně odpovědná právnická osoba s ohledem na to, že některých trestných činů se může dopustit pouze osoba v určitém postavení nebo se zvláštní schopností (tzv. speciální subjekt) anebo konkrétní osoba (osoba s určitou vlastností) např. jen osoba znalce se může dopustit trestného činu uveden v § 346 TRZ (Šámal, Dědič, Gřivna & Púry, 2012, s. 184). Právnické osobě se přičítá jednání jiného subjektu, osoby fyzické uvedené v odst. 1 a v odst. 2 písm. b). Můžeme rozdělit subjekty na primární subjekty (právnická osoba), sekundární subjekty (osoby uvedené v odst. 1) a terciární subjekty (osoba zaměstnance – odst. 1 písm. a) až c)), (Fenyk & Smejkal, 2012, s. 31).

Pro naplnění subjektivní stránky trestného činu je zapotřebí určitá forma zavinění. Toto zavinění nemůže právnická osoba vytvořit sama, proto se bude podle ZTOPO naplnění

tohoto znaku dokazovat nepřímo, prostřednictvím zavinění (úmysl, nedbalost) fyzických osob, které za právnickou osobu jednají. (Fenyk & Smejkal, 2012, s. 30). Jak uvádí Šámal, Dědič, Gřivna a Půry (2012, s. 184): „*Subjektivní stránka, která je u každého trestného činu obligatorně charakterizována zaviněním na základě zásady odpovědnosti za zavinění, ale fakultativně může být určena i pohnutkou nebo jiným subjektivním vztahem.*“ Úmysl, jako forma zavinění, je definován v § 15 TRZ, kde se uvádí, že trestný čin je spáchán úmyslně, pokud pachatel chtěl porušit nebo ohrozit zájem chráněný zákonem nebo pokud věděl, že může svým jednáním takové porušení nebo ohrožení způsobit, a byl s tím obeznámen. O nedbalost se jedná v případě, kdy pachatel věděl, že může porušit nebo ohrozit chráněný zájem, ale bez přiměřených důvodů spoléhal na to, že porušení nebo ohrožení nezpůsobí anebo nevěděl, že může svým jednáním porušení nebo ohrožení způsobit, ačkoliv o tom vzhledem k okolnostem a k svým osobním poměrům vědět měl a mohl (§ 16 TRZ).

Existují i zavinění k okolnosti zvláště přitěžující uvedené v § 17 TRZ. Jedná se o okolnosti, které podmiňují použití vyšší trestní sazby. K těmto okolnostem se přihlédne tehdy, kdy se jedná o těžší následek, i pokud jej zavinil pachatel z nedbalosti, kromě případů, kdy zákon vyžaduje úmyslné zavinění, jako příklad lze uvést smrt u trestného činu ublížení na zdraví definovaný v § 146 TRZ, smrt lze charakterizovat jako těžší následek, a postačí zavinění z nedbalosti a to buď vědomé nebo nevědomé, a nebo jde-li o jinou skutečnost, když o ní pachatel nevěděl, ačkoliv o ní vědět měl a mohl, kromě případů, kdy zákon vyžaduje, aby o nich pachatel věděl, například u trestného činu vraždy uvedeném v § 140 TRZ se potrestá pachatel odnětím svobody na 15 až 20 let, nebo výjimečným trestem, spáchá-li trestný čin uvedený v odst. 3, písm. i) „*zvláště surovým nebo trýznivým způsobem.*“

4.3 Pachatel, spolupachatel a účastník

Podobně jako fyzické osoby, tak i právnické osoby mohou být zapojeny do trestné činnosti v podobě pachatelství nebo trestné součinnosti (tj. když se více osob účastní úmyslně trestného činu, ale s různou mírou podílu takových osob na daném trestném činu). (Fenyk & Smejkal, 2012, s. 44). Je zajímavé, že § 9 ZTOPO vůbec neřeší problematiku účastenství.

Ve skutečnosti ZTOPO uvádí v § 9 specifické pachatelství právnické osoby (odst. 1), nepřímé pachatelství (odst. 2), pachatelství fyzických osob jednajících za právnickou osobu (odst. 3) i spolupachatelství právnické osoby a dalších blíže nespecifikovaných osob (zde se jedná o fyzické i právnické osoby).

4.3.1 Pachatel

V případě trestní odpovědnosti právnických osob nelze vycházet při definici pachatele z TRZ. Takové vymezení pachatele by nebylo dostačující. Proto v § 9, odst. 1 ZTOPO je definice pachatele trestného činu uvedena následovně: pachatelem trestného činu je právnická osoba, které lze přičítat porušení nebo ohrožení zájmu chráněného trestním zákoníkem způsobem uvedeným v tomto zákoně. U pachatele právnické osoby je důležité, aby byla trestně odpovědná, nesmí jít o osoby uvedené v § 6 ZTOPO, musí spáchat čin uvedený v § 7 ZTOPO, jejichž skutková podstata je uvedena v příslušných ustanoveních TRZ, dále musí být splněny podmínky uvedené v § 8 ZTOPO, kde se jedná hlavně o čin spáchaný jménem, v jejím zájmu nebo v rámci její činnosti (§ 8, odst. 1), čin musí být spáchán některou z osob uvedených v § 8, odst. 1 písm. a) až d), a za podmínek přičitatelnosti uvedených v § 8 odst. 2 písm. a) nebo b). (Šámal, Dědič, Hřivna & Půry, 2012, s. 232)

Pokud právnická osoba využila k trestnému činu jinou fyzickou nebo právnickou osobu, mluví se tedy o nepřímém pachatelství. K takovému využití dochází prostřednictvím „nástroje“. Takovým „nástrojem“ může být zbraň, ale i zvíře nebo člověk, tedy fyzická osoba, dnes dokonce i osoba právnická (§ 9 odst. 2 ZTOPO). Nepřímý pachatel je trestně odpovědný za trestný čin, jež spáchal prostřednictvím zneužití osoby. Důležité je i to, že nepřímé pachatelství lze spáchat i úmyslným opomenutím (Šámal, Dědič, Hřivna & Půry, 2012, s. 232 - 234). Šámal, Dědič, Hřivna a Půry za nepřímého pachatele označují toho, kdo úmyslně:

- a) užil ke spáchání trestného činu osoby, které není trestně odpovědná pro nedostatek věku, jedná se tedy o dítě, které je mladší patnácti let, nebo užil osoby nepřičetné (podle § 25 TRZ – trestně odpovědná není osoba, která trpí duševní poruchou a v době spáchání trestného činu nemohla rozpoznat jeho protiprávnost nebo ovládnout své jednání), a to včetně mladistvého relativně nepřičetného, který v době spáchání činu nedosáhl takové rozumové a mravní

vyspělosti, aby mohl rozpoznat jeho protiprávnost nebo ovládat své jednání, a proto není za svůj čin trestně odpovědný (§ 5, odst. 1, zákona č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů),

- b) sama nejednala osoba, kterou donutil tuto osobu fyzickým násilím k činu, který má znaky trestného činu,
- c) donutil jiného k jednání pod pohrůzkou, pokud donucený není sám odpovědný pro jednu z okolností vylučující protiprávnost,
- d) zneužil práva rozdávat rozkazy k trestnému činu, pokud osoba musela rozkaz přijmout a uposlechnout,
- e) užil osoby, která pro právní nebo skutkový omyl, které se nemohla vyvarovat, ani porozumět významu svého jednání, a není proto vinna (nedostatek zavinění u zneužité osoby),
- f) zneužil osoby, která nejedná ve specifickém úmyslu nebo z pohnutky, kterou předpokládá skutková podstata trestného činu, popř. jedná v tomto směru v omylu,
- g) zneužil osoby jednající kulpózně (nedbalostně).

Pachatelství fyzických osob jednajících za osobu právnickou je uvedeno v § 9 odst. 3, v první větě ZTOPO. Jak uvádí Forejt, Habarta a Trešlová (2012, s. 93): „*ZTOPO vychází z principu souběžného odpovědnostního vztahu, tj. odpovědnost právnické osoby a odpovědnost fyzické osoby, jejíž jednání je právnické osobě přičítáno, je posuzována samostatně.*“ Mezi ostatní země, které mají právní úpravu založenu na pravé trestní odpovědnosti právnických osob, patří např. Rakouská republika nebo Nizozemsko. Dále objasňuje tuto problematiku s tím, že pro aplikaci ZTOPO není důležité, pokud není odsouzena fyzická osoba, jejíž jednání je přičítáno právnické osobě. Tento model je zakotven ve švýcarském právním řádu. Pokud se stane, že došlo k trestnímu stíhání fyzické osoby, jejíž protiprávní jednání je přičítáno osobě právnické za podmínek uvedených v § 8 ZTOPO, nezakládá důvod pro nestíhání právnické osoby. Trestní stíhání právnické osoby vychází ze zásady legality, kdy státní zástupce musí povinně stíhat všechny trestné činy, o kterých se dozví. Výjimku může uvést zákon, nebo vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je Česká republika vázána. Trestní

odpovědnost právnické osoby je dána i tehdy, kdy jí je připočteno jednání fyzické osoby, která není za takový čin trestně odpovědná podle § 8 odst. 4 písm. d) ZTOPO. Zároveň není rozhodující, když jednající fyzická osoba nespĺňuje některé požadavky na subjekt trestného činu, protože právnická osoba odpovídá za jiných podmínek jako samostatný subjekt. V souvislosti s výše uvedeným je potřeba se zastavit u § 8 odst. 3, který uvádí, že trestní odpovědnosti nebrání, pokud nelze zjistit, která konkrétní fyzická osoba jednala tak, že její jednání je přičítáno právnické osobě. S tímto souvisí i § 31 ZTOPO, který se zabývá společným trestním řízením vedeným proti právnické osobě a zároveň proti osobě fyzické, ve kterém se výslovně uvádí, že trestní odpovědnost fyzické a právnické osoby se posuzuje samostatně. Pokud je během společného trestního řízení prováděny úkony trestního řízení proti jak fyzické tak právnické osobě, provádí se nejprve ve vztahu k osobě fyzické. Z výše uvedeného vyplývá, že pokud má být právnická osoba trestně odpovědná, vyžaduje se trestně právní relativní jednání fyzické osoby, které je uvedeno v § 8 odst. 1. Lze tedy říct, že v případě, kdy jednání takové fyzické osoby bude trestným činem, bude zakládat jak její vlastní odpovědnost fyzické osoby, pak i trestní odpovědnost osoby právnické (Forejt & Smejkal, 2012, s. 93 – 94).

4.3.2 Spolupachatel

Spolupachatel trestného činu je definován v druhé větě § 9 odst. 3, kdy je nutné, aby byl čin spáchán „*společným jednáním více osob*“, může se jednat o společné jednání právnické osoby s jinou právnickou osobou, ale i s fyzickou osobou. V takovém případě odpovídá každá z osob tak, jako by čin spáchala sama. Podle Nejvyššího soudu ČR, R 15/1967: „*O spáchání trestného činu společným jednáním (společné naplnění znaků příslušného ustanovení zvláštní části TRZ) jde tehdy, jestliže každý ze spolupachatelů svým jednáním naplnil všechny znaky jednání uvedeného ve zvláštní části TRZ, anebo tehdy, jestliže každý ze spolupachatelů naplnil jen některý ze znaků jednání uvedeného v příslušném ustanovení zvláštní části TRZ, avšak souhrn jednání spolupachatelů naplňuje souhrn znaků jednání uvedeného v příslušném ustanovení zvláštní části TRZ, anebo také tehdy, když jednotlivé složky společné trestné činnosti sice samy o sobě znaky jednání uvedeného v příslušném ustanovení zvláštní části TRZ nenaplnují, ale ve svém souhrnu představují jednání popsané v příslušném ustanovení zvláštní části TRZ.*“ Šámal, Dědič, Hřivna a Půry (2012, s. 236) vysvětlují společné jednání jako proces,

který může probíhat nejen současně, ale i postupně, kdy na sebe jednotlivé jednání navazují, nutné je, aby předchozí činnost bezprostředně navazovala na činnost následující a byla tím zároveň nepostradatelnou součástí. Takové společné jednání nutně směřuje ke spáchání trestného činu, a všechny tyto části naplňují skutkovou podstatu trestného činu. Dále uvádí, že takové spolupachatelství, chápáno podle § 23 TRZ, nevyžaduje mezi právnickou osobou a spolupachatelem společný úmysl, to je dáno tím, že trestní odpovědnost právnické osoby je dané pouze na přičitatelnosti, nikoliv na zavinění.

4.3.3 Účastník

Jak bylo uvedeno výše, ZTOPO vůbec nepojednává o účastenství v užším smyslu. Je proto nutné vycházet z § 24 TRZ. Zde je definován účastník trestného činu jako ten, kdo na dokonaném trestném činu nebo jeho pokusu úmyslně:

- a) zosnoval nebo řídil spáchání trestného činu, tj. organizátor,
- b) vzbudil v jiném rozhodnutí spáchat trestný čin, tj. návodce,
- c) umožnil nebo usnadnil jinému spáchání trestného činu, zejména poskytnutím prostředků, odstraněním překážek, vylákáním poškozeného na místo činu, hlídání při činu, radou, utvrzováním v předsevzetí nebo slibem přispět po trestném činu, tj. pomocník.

Šámal, Dědič, Hřivna a Půry (2012, s. 230) účastenství popisují, jako trestnou činnost účastníka bezprostředně přispívávající k naplnění znaků konkrétní skutkové podstaty trestného činu, ačkoliv účastník jako takový přímo ze znaků nenaplnuje. Účastenství je úmyslnou formou, kterou dokládá formulace v § 24 TRZ „..., kdo úmyslně...“, účasti na trestném činu, který směřuje proti objektu trestného činu podobně jako pachatelství nebo spolupachatelství. Úmysl lze vztáhnout pouze na jednání fyzické osoby, která jednala ve smyslu § 8 odst. 1 písm. a), b), c) nebo d), a jejíž jednání se právnické osobě přičítá na základě § 8 odst. 2. Účastníka lze i zprostit trestné odpovědnosti, podle § 24 odst. 3 TRZ, když účastník dobrovolně upustil od dalšího účastenství na trestném činu a odstranil nebezpečí, které vzniklo z podniknutého účastenství, nebo učinil o účastenství na trestném činu oznámení v době, kdy nebezpečí mohlo být ještě odstraněno, toto oznámení musí být učiněno státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu, voják může místo toho učinit oznámení nadřízenému.

4.4 Trestní odpovědnost právního nástupce právnické osoby

Touto problematikou se zabývá § 10 ZTOPO. Jak je uvedeno v důvodné zprávě k tomuto ustanovení, vycházelo se z rakouského zákona o odpovědnosti právnických osob z roku 2005 (Verbandsverantwortlichkeitsgesetz). Fenyk a Smejkal (2012, s. 46) uvádí: „*Rakouský zákon upravuje přechod trestní odpovědnosti tak, že účinky spojené s trestní odpovědností právnické osoby nastávají vůči jejím právním nástupcům bez dalšího k okamžiku vzniku právního nástupnictví.*“ Toto bylo převzato do české právní úpravy, konkrétně do § 10 ZTOPO, současně bylo přihlédnuto k tomu, že nástupnictví právnické osoby je definované postupy uvedených podle občanského nebo obchodního práva.

Fenyk a Smejkal (2012, s. 46) dále uvádí, že na rozdíl od fyzické osoby, která je trestně odpovědná až dosažením věku 15 let (viz § 25 TRZ), v případě právnické osoby, na niž přechází trestní odpovědnost od okamžiku jejího vzniku. Přesto bude právnická osoba odpovídat i za ty trestné činy, kterých se dopustí fyzické osoby uvedené v § 8 odst. 1 a 2 ZTOPO ještě před okamžikem vzniku právnické osoby, musí být ale splněna podmínka, že ke vzniku právnické osoby následně opravdu došlo. Jako příklad lze uvést obchodní společnost, která bude platně založena (sepsáním zakladatelské smlouvy a jejím podepsáním), ale nevznikne (nebude zapsána do obchodního rejstříku), pak taková obchodní společnost nemůže být trestně odpovědná. U právnické osoby, jakožto uměle vytvořeného právního útvaru, mohou nastat v průběhu jejího života různé změny, které mohou být provedeny za úmyslem vyhnout se trestní odpovědnosti podle zákona. Z tohoto důvodu byl převzat z rakouské právní úpravy princip přechodu trestní odpovědnosti v případě změny právnické osoby na všechny její nástupce.

Šámal, Dědič, Hřivna a Půry (2012, s. 253) se touto oblastí, právního nástupnictví, zabývají podrobněji. Právní nástupnictví popisují jako relativní nabytí práva (povinnosti), jedná se tedy o případ, kdy někdo pozbývá právo (povinnost), a jiný toto právo (povinnost) nabývá. Někdy se právní nástupnictví označuje jako tzv. sukcese (právní posloupnost). Rozlišuje se nástupnictví univerzální a singulární. U univerzální sukcese vstupuje právní nástupce do všech majetkových práv a povinností svého předchůdce, a to buď na základě jednoho právního úkonu, nebo jedné právní skutečnosti. K této sukcesi dochází při zániku právnické osoby a následnému nabytí celého jmění právnické osoby jejím právnímu nástupci. U singulární sukcese se jedná

o situaci, kdy právní nástupce může vstupovat jen do určitých práv a povinností. Vždy se jedná o přechod práva a povinností původního subjektu na jeho právního nástupce. Proto nelze považovat pouhou změnu názvu nebo sídla za právní nástupnictví. Obecně lze tedy říct, že právní nástupce právnické osoby je nejen ten, na kterého přechází všechna práva a povinnosti, v takovém případě se jedná o univerzální sukcesi, ale i toho, na kterého přechází pouze některá jednotlivá práva a povinnosti, pak se jedná o singulární sukcesi.

Dále Šámal, Dědič, Hřivna a Půry (2012, s. 253) rozvádí, že v případě zániku právnické osoby může dojít k právnímu nástupnictví, a to jak s jedním nebo i více právními nástupci, a to i v případě, že původní trestně odpovědná právnická osoba trvá dál, ale její jmění nebo jeho část, popř. i jednotlivé právo (i povinnost) přechází na právního nástupce. ZTOPO ale zásadně nevyžaduje, aby v souvislosti s přechodem trestní odpovědnosti právnické osoby, jejíž práva a povinnosti přechází na právního nástupce, právnická osoba vždy zanikla.

Šámal, Dědič, Hřivna a Půry (2012, s. 249) dále pokračují s úvahou, že nelze omezovat právní nástupnictví pouze na přeměnu společnosti, ačkoliv důvodová zpráva k § 10 ZTOPO hovoří převážně o přeměně právnické osoby. Šámal, Dědič, Hřivna a Půry (2012, s. 254) se domnívají, že není potřeba právní nástupnictví omezit jen na některé formy přeměn právnické osoby. I převod podniku nebo jeho částí lze považovat za univerzální sukcesi, proto je potřeba i tyto případy považovat za právní nástupnictví podle § 10 odst. 1, ve kterém je uvedeno, že trestní odpovědnost právnické osoby přechází na všechny její právní nástupce. Z logiky věci je takové řešení správné, jinak by šlo se trestní odpovědností vyhnout tak, že právnická osoba převede podnik na jinou právnickou osobu, a zůstane jen tzv. prázdná slupka, která bude převedena na tzv. bílého koně (např. bezdomovce, který bydlí na hlavním nádraží v Praze).

Za právní nástupnictví je třeba, podle Šámala, Dědiče, Hřivny a Půry (2012, s. 256-257), považovat tyto případy:

- a) zánik právnické osoby s jedním právním nástupcem především splnutím - fúzí nebo sloučením;
- b) zánik právnické osoby s více právními nástupci rozdělením rozštěpením, př. u obchodních společností a družstev;

- c) rozdělení právnické osoby ve formě odštěpení, v jehož důsledku rozdělovaná právnická osoba nezaniká;
- d) převod podniku nebo jeho části nebo jiné věci hromadné, kdy právní nástupce vstupuje do všech práv a povinností s ním souvisejících nebo jejich souboru; podobně je to při tzv. asset dealu, v rámci něhož je jmění obchodní společnosti převedeno na nabývací právnickou osobu na základě několika smluv.

Následně Šámal, Dědič, Hřivna a Půry (2012, s. 251-252) dodávají, že trestní odpovědnost přechází i na osobu, která je bezprostředním právním nástupcem právnické osoby, která zanikne nebo se i bez zániku přemění s dalším právním nástupcem (nástupci), příp. převede podnik nebo jeho část na jinou věc hromadnou, je i tato další osoba právním nástupcem (nástupci) trestně odpovědné právnické osoby, a pokud jde o právnickou osobu (právnické osoby), pak je trestně odpovědná. Trestní odpovědnost právnické osoby přechází na nástupnickou právnickou osobu nebo osoby dnem zápisu přeměny do obchodního rejstříku nebo jiného zákonem uznaného rejstříku. K zániku právnické osoby nebo její přeměně s právním nástupcem může dojít jak před zahájením úkonů trestního řízení, tak i v průběhu, však po zahájení je potřeba, aby bylo postupováno podle § 32 ZTOPO. Může dojít tedy k případu, kdy se právnická osoba dopustí některého trestného činu uvedeného v § 7 ZTOPO, ale ještě před zahájením úkonů trestního stíhání buď zanikne, nebo se přemění podle § 10 odst. 1 ZTOPO, v takovém případě pak dojde k přechodu trestní odpovědnosti na právního nástupce, ať už jednoho nebo více. Pak bude zahájeno trestní řízení v souvislosti s trestným činem, kterého se právnická osoba dopustila. V takovém případě může dojít k tomu, že trestně odpovědní budou, např. bývají členové statutárního orgánu již zaniklé právnické osoby, kteří budou trestně odpovědní podle § 8 odst. 1 písm. a) společně s právnickou osobou, která je právním nástupcem zaniklé právnické osoby, anebo v případě přeměněné právnické osoby, která nezanikla, mohou být trestně odpovědní nejen s původní právnickou osobou, ale i s právnickou osobou, která je jejím nástupce, a mohou být i trestně stíháni ve společném řízení podle § 32 ZTOPO.

Poslední otázku, která vychází z § 10 ZTOPO, zda může trestní odpovědnost právnické osoby přejít na právního nástupce, pokud tento nástupce je osoba fyzická. Z povahy dané věci je nemožné, aby trestní odpovědnost právnické osoby přešla na fyzickou

osobu, protože trestní odpovědnost fyzických osob se řídí pouze trestním zákoníkem, nikoliv ZTOPO (Jelínek, 2013, s. 171-180).

4.5 Účinná lítost

Účinná lítost trestní odpovědnosti patří mezi důvody zániku trestní odpovědnosti právnické osoby. Znamená to, že stát ztrácí právo potrestat právnickou osobu jako pachatele. Mezi další důvody zániku trestní odpovědnosti patří zánik právnické osoby, milostí prezidenta republiky a také zánik trestnosti přípravy, pokusu a účastenství, ale i promlčení, kterým se budu zabývat později (Fenyk & Smejkal, 2012, s. 54).

Právo prezidenta republiky udělovat milost zakotvuje Ústava České republiky konkrétně ve článku 62 písm. g), a protože nejsou v Ústavě ani v jiných předpisech stanoveny žádné výjimky, tak lze předpokládat, že prezident republiky může omilostnit i právnickou osobu. Obdobně lze i chápat právo prezidenta republiky, vyplývající z článku 63 písm. k), udělovat amnestii ke vztahu k právnickým osobám (Fenyk & Smejkal, 2012, s. 54-55).

Aby došlo k zániku trestní odpovědnosti právnické osoby, podle § 11 TZOPO, musí dobrovolně upustit od dalšího protiprávního jednání a

- a) odstranit nebezpečí, které vzniklo zájmu chráněnému trestním zákonem, anebo zamezit škodlivému následku nebo tento škodlivý následek napravit, nebo
- b) učinit oznámení státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu o trestném činu v době, kdy nebezpečí mohlo být ještě odstraněno nebo mohlo být zabráněno škodlivému následku trestného činu.

Dobrovolnost je určitý projev svobodné vůle fyzické osoby, ale na základě teorie fikce u právnické osoby tento projev svobodné vůle ani vůli ke spáchání trestného činu nenalezneme. Proto naplnění požadavku dobrovolného a svobodně projeveného projevu vůle se bude zkoumat prostřednictvím statutárního orgánu, případně jiných oprávněných osob, pomocí kterých projevuje právnická osoba svou vůli (Fenyk & Smejkal, 2012, s. 56).

Lze tedy říct, že při splnění všech podmínek stanovených ZTOPO o účinné lítosti může zaniknout trestní odpovědnost právnické osoby za všechny trestné činy uvedeny v § 7, avšak s výjimkou trestného činu přijetí úplatku (§ 331 TRZ), podplacení (§ 332 TRZ)

nebo přímého úplatkářství (§ 333 TRZ) kde není povolen zánik trestní odpovědnosti právnických osob (viz § 11 odst. 2 ZTOPO).

4.6 Promlčení trestní odpovědnosti

Druhým typem zániku trestní odpovědnosti právnických osob je promlčení trestní odpovědnosti. ZTOPO tuto problematiku neupravuje, a odkazuje proto na § 34 TRZ, ve kterém lze nalézt promlčecí dobu, co se nezapočítává do promlčecí doby i z jakých důvodů se promlčecí doba přerušuje.

K zániku trestní odpovědnosti, z hlediska promlčení, dochází uplynutím promlčecí doby. Promlčecí doba je závislá na druhu a výši trestu v zákonné trestní sazbě za konkrétní trestný čin podle TRZ. V § 34 odst. 1 TRZ jsou uvedené promlčecí doby, jedná se tedy o doby, jež činí:

- a) 20 let, jde-li o trestný čin, za který trestní zákon dovoluje uložení výjimečného trestu, a trestní čin spáchaný při vypracování nebo při schvalování privatizačního projektu podle jiného právního předpisu,
- b) 15 let, činí-li horní hranice trestní sazby odnětí svobody nejméně 10 let,
- c) 10 let, činí-li horní hranice trestní sazby odnětí svobody nejméně 5 let,
- d) 5 let, činí-li horní hranice trestní sazby odnětí svobody nejméně 3 roky,
- e) 3 roky u ostatních trestných činů.

Je jasné, že právnickým osobám jsou ukládány za trestné činy jiné tresty, než je tomu v případě u osob fyzických. Fenyk a Smejkal (2012, s. 58) doplňují: „*Dle důvodové zprávy obecně platí, že promlčení trestného činu fyzické osoby neznamena automaticky zánik trestní odpovědnosti právnické osoby, která se posuzuje nezávisle.*“

Do promlčecí doby se nezapočítává, mimo jiné, doba, po kterou nebylo možné pachatele postavit před soud pro zákonnou překážku. Právnické osoby se týká překážka ne bis in idem, tedy zákaz nového stíhání obviněného pro týž skutek, která je upravena v § 11 odst. 1 písm. f), g) a h) zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád ve znění pozdějších předpisů (dále jen „TR“). Jedná se o případ, kdy trestní stíhání nelze zahájit, a bylo-li již zahájeno, nelze v něm pokračovat a musí být zastaveno proti tomu, proti němuž dřívější stíhání pro týž skutek skončilo pravomocným rozsudkem soudu nebo bylo rozhodnutím

soudu nebo jiného oprávněného orgánu pravomocně zastaveno (viz § 11 odst. 1, písm. f) TŘ), proti němuž dřívější skutek skončilo pravomocným rozhodnutím o schválení narovnání (viz § 11 odst. 1, písm. g) TŘ) nebo o postoupení věci s podezřením, že skutek je přestupkem, jiným správním deliktem nebo kárným proviněním, jestliže rozhodnutí nebylo v předepsaném řízení zrušeno (viz § 11 odst. 1 písm. h) TŘ).

S promlčením souvisí i vyloučení z promlčení. Jak je uvedeno výše, uplynutím promlčecí doby zaniká trestní odpovědnost za spáchané trestné činy. Výjimka z toho pravidla je zahrnuta v § 13 ZTOPO, kde uplynutím promlčecí doby nezaniká trestní odpovědnost za trestný čin teroristického útoku (§ 311 TRZ), pokud byl spáchán za takových okolností, že zakládá válečný zločin nebo zločin proti lidskosti podle předpisů mezinárodního práva. Zde je nutno pojem „*válečný zločin*“ a „*zločin proti lidskosti*“ vykládat ve smyslu mezinárodního veřejného práva. Definice těchto dvou pojmů byly prvně zpracovány pro účely Mezinárodního vojenského soudního dvora v Norimberku ve Statutu Norimberského mezinárodního vojenského dvora z 8. srpna 1945, následně na tyto definice mezinárodní dokumenty odkazují nebo je přejímají. Toto ustanovení tedy reprezentuje závazek České republiky, které vyplývají z Úmluvy o nepromlčitelnosti válečných zločinů a zločinů proti lidskosti vyhlášené pod č. 53/1974 Sb. (Forejt, Habarta & Trešlová, 2012, s. 121).

5. Tresty a ochranná opatření

Nyní se budu zabývat tresty a ochrannými opatřeními, které mohou být uloženy právnické osobě. Tresty na rozdíl od ochranných opatření obsahují morálně politický odsudek. Ochranné patření jsou zpravidla nezávislá na míře pachatelovy viny. Jejich smyslem je individuální prevence, zejména zneškodnění pachatele trestného činu. Ochranné patření lze uložit jak samostatně, tak společně s trestem, tzv. dualismus trestních sankcí (Fenyk, 2012, s. 62).

Soud musí uložit takový trest nebo ochranné opatření, který bude přiměřený trestnému činu. Soud také musí přihlídnout při stanovení druhu trestu a jeho výměry a k povaze závažnosti trestného činu, k poměrům právnické osoby, včetně její dosavadní činnosti a jejich majetkových poměrů. Mimo to soud také přihlídně i k tomu, zda právnická osoba vykonává činnost ve veřejném zájmu (jestli jde např. o strategický nebo obtížně nahraditelný význam pro národní hospodářství, obranu nebo bezpečnost). Dále soud přihlídně k jednání právnické osoby po trestném činu např. její snaha nahradit škodu nebo odstranit škodlivé následky činu. Ochranné opatření nelze právnické osobě uložit, pokud není přiměřené povaze a závažnosti spáchaného činu, i k jejím poměrům (§ 14 ZTOPO).

5.1 Druhy trestů

ZTOPO dovoluje uložení 8 druhů trestů, které jsou vyjmenovány v § 15 ZTOPO a v následujících § 16 - § 23 jsou rozvedeny podrobněji. Co se týče ochranných opatření, tak ZTOPO připouští pouze jedno, a to zabránění věci nebo jiné majetkové hodnoty. Jak bylo řečeno výše, lze ukládat tresty nebo ochranné opatření buď samostatně, nebo vedle sebe, ale v případě peněžitého trestu nelze uložit vedle propadnutí majetku a dále nelze uložit trest propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty vedle zabránění téže věci nebo jiné majetkové hodnoty, což je zřejmé (§ 15 odst. 3 ZTOPO). Protože většina trestů v ZTOPO jsou definovány jen stroze, použije se ustanovení z TRZ.

5.1.1 Zrušení právnické osoby

Tento trest je nejprísnejší, který může být právnické osobě uložen. Tento trest se použije např. tehdy, pokud se právnická osoba začlenila do organizovaného zločinu a tvořila jeden z významných článků.

Aby mohl být tento trest uložen, musí být splněny podmínky uvedené v § 16 ZTOPO, a to, že trestně odpovědná právnická osoba má v České republice své sídlo, činnost této osoby spočívala zcela nebo převážně v páchání trestného činu nebo trestných činů, a uložení trestu zrušení právnické osoby nevyklučuje povaha právnické osoby (př. jedná-li se o územně samosprávný celek).

Pokud jde o banku, pak může soud uložit tento trest až po vyjádření České národní banky k možnostem a důsledkům jeho uložení, a pak k tomuto vyjádření soud přihlédne. Podobně se bude postupovat v případě, pokud se bude jednat např. o pojišťovny, investiční společnosti nebo platební instituce, celý výčet je uveden v § 16 ZTOPO odst. 2. věta 2.

Obdobně se bude řešit problém i u komoditních burz, jež vykonávají svou činnost na území České republiky na základě povolení státu udělovaného příslušným orgánem státní správy. Soud může uložit tento trest až po vyjádření státního orgánu, který dal komoditní burze povolení, k možnostem a důsledkům jeho uložení, k tomuto vyjádření soud přihlédne (Fenyk & Smejkal, 2012, s. 73).

Až nabude rozhodnutí právní moc o uložení trestu zrušení právnické osoby, vstupuje tato právnická osoba do likvidace. Z majetku právnické osoby mohou být uspokojeny pohledávky věřitelů, pokud je to charakter a povaha majetku dovoluje.

5.1.2 Propadnutí majetku

Soud může uložit trest propadnutí majetku, pokud jsou splněny 2 základní podmínky: právnická osoba spáchala zvlášť závažný zločin a tímto zločinem pro sebe nebo jiného získala nebo se snažila získat majetkový prospěch (§ 17 ZTOPO). Nastává otázka, jaký čin lze označit za závažný, TRZ v § 14 odst. 3 udává, že zvlášť závažnými zločiny jsou ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně 10 let. Takovéto trestní sazbě odpovídá např. trestní čin podvodu podle § 109 TRZ. Propadnutí majetku postihuje buď celý majetek, nebo jeho část, kterou určí soud. Platí, že by toto nemělo být nadužíváno, jak dále rozvádí Fenyk a Smejkal (2012, s. 75): „... stát jím zasahuje do ústavně zaručeného práva vlastnit majetek, které je přiznáváno i právnickým osobám, ba dokonce je to jedno z mála Listinou garantovaných práv, jež mají i právnické osoby.“

I u tohoto trestu má soud povinnost vyžádat si v určitých případech vyjádření příslušných orgánů. Tyto případy jsou rozvedené v § 17 odst. 4 ZTOPO.

Je zajímavé, že ZTOPO nevymezuje pojem „majetku.“ Praxe rozumí majetkem souhrn všech majetkových hodnot, které jsou věci movité i nemovité, pohledávky a jiná práva ocenitelné hodnoty. V podstatě se jedná o veškerá aktiva právnické osoby. Tento trest nelze uložit společně s peněžitým trestem, protože oba směřují ke stejnému účinku (Jelínek & Herczeg, 2013, s. 133).

5.1.3 Peněžítý trest

V případě peněžitého trestu by se mělo jednat o nejběžněji používaný druh trestu, který soud může uložit již za úmyslný trestný čin, tak i za trestný čin spáchaný z nedbalosti. Přitom musí soud přihlídnout k právům poškozeného, které nesmí být dotčeny tímto trestem (§ 18 ZTOPO).

Denní sazba, upravena v § 18 ZTOPO, činí nejméně 1 000 Kč a nejvíce 2 000 000 Kč. Při určení denní výše sazby zohlední soud majetkové poměry právnické osoby. Různé podklady, jako příjmy pachatele, jeho majetek a výnosy z něj, pro určení výše denní sazby mohou být stanoveny odhadem soudu (§ 68 odst. 4 TRZ). Právnické osobě lze uložit minimální a maximální počet denních sazeb, toto je upraveno v § 68 odst. 1 kdy nejmenší denní sazba je 20 a nejvíce 730 celých denních sazeb. Než soud uloží tento trest, měl by brát v úvahu, o jakou právnickou osobu se jedná, jaký má účel, zda je soukromá nebo veřejná právnická osoba a k ostatním skutečnostem. Protože v případě státních podniků hospodařící s majetkem státu, by stát trestal sám sebe a případný peněžní trest by byl hrazen z peněz daňových poplatníků (Fenyk & Smejkal, 2012, s. 77).

5.1.4 Propadnutí věcí nebo jiné majetkové hodnoty

V případě propadnutí věcí nebo jiné majetkové hodnoty je nutné vycházet z TRZ, konkrétně z § 70 a § 71 TRZ, protože ZTOPO na TRZ výslovně odkazuje. Podstatou tohoto zákona je odebrání nástrojů a výnosů z trestné činnosti. Základem je zneškodnění věci nebo jiné majetkové hodnoty, které bylo užito ke spáchání trestného činu; která byla určena ke spáchání trestného činu; kterou pachatel získal trestným činem nebo jako odměnu za něj, anebo kterou pachatel, byť jen z části, nabyl za věc nebo jinou

majetkovou hodnou získanou trestným činem nebo jako odměnu za něj, pokud hodnota této věci nebo majetkové hodnoty není ve vztahu k hodnotě nabyté věci nebo jiné majetkové hodnoty.

Soud může uložit tento trest pouze tehdy, pokud věc nebo jiná majetková hodnota náleží právnické osobě. Lze také uložit trest propadnutí náhradní hodnoty (viz § 71 TRZ).

5.1.5 Zákaz činnosti

Cílem tohoto trestu je zabránit pachateli v páchání další trestné činnosti. Výměra tohoto trestu je od 1 roku do 20 let, pokud byl trestný čin spáchán v souvislosti s činností, jež se pachateli uložením trestu zakazuje. Jedná se tedy o činnosti, na které je potřeba zvláštního povolení, nebo jejíž výkon upravuje zvláštní předpis. Právnické osobě lze zakázat výkon různých činností, v souvislosti s nimiž se dopustil trestné činnosti, pro kterou byl odsouzen. Pak se doby zákazu nesčítají a každou činnost lze zakázat na dobu 1 až 20 let. Nelze uložit tento trest politické straně nebo hnutí, protože právo zakládat politické strany a hnutí je obsazeno v Listině základních práv a svobod v článku 20 (Jelínek, Herczeg, 2013, s. 147-149)

5.1.6 Zákaz plnění veřejných zakázek, účasti v koncesním řízení nebo ve veřejné soutěži

Tady je nutné si vysvětlit pojmy veřejná zakázka, koncesní řízení a veřejná soutěž. Pokud jde o veřejnou zakázku, tak se jedná o takovou zakázku, která je realizována na základě smlouvy mezi zadavatelem a jedním či více dodavateli, jejímž předmětem poskytnutí služeb či dodávek nebo provedení stavebních prací za úplatu.⁸ Koncesní řízení je zákonem⁹ upravený postup při uzavírání koncesních smluv. Jedná se o smlouvy, které spolu uzavírají v rámci spolupráce veřejnoprávní instituce a soukromé osoby, tzv. public-private partnership. Veřejná soutěž je jednostranné právní jednání

⁸ Zadávací řízení včetně zvláštních zadávacích řízení je upraveno v zákoně č. 137/2006 o veřejných zakázkách Sb., ve znění pozdějších předpisů.

⁹ Zákon č. 139/2006 Sb., o koncesních smlouvách a koncesním řízení (koncesní zákon), ve znění pozdějších předpisů.

vyhlašovatele, kterým vyhlašuje soutěž o nejvhodnější návrh na uzavření smlouvy. Veřejná soutěž se využívá při zadávání veřejných zakázek (Fenyk, 2012, s. 81).

Trest lze uložit jen za podmínky, že se právnická osoba dopustila trestného činu v souvislosti: s uzavíráním smluv na plnění veřejných zakázek nebo s jejich plněním; s účastí v zadávacím řízení o veřejných zakázkách v koncesním řízení nebo ve veřejné soutěži. Lze ho uložit samostatně, pokud vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného trestné činu uložení jiného trestu není třeba (§ 21 ZTOPO). V podstatě se jedná o zákaz uzavírat smlouvy na plnění veřejných zakázek. Soud určí rozsah konkrétněji, např. typem řízení nebo druhem a výší zakázky (Jelínek & Herczeg, 2013, s. 153-155).

5.1.7 Zákaz přijímání dotací a subvencí

Pokud se právnická osoba dopustí trestného činu v souvislosti s podáváním nebo vyřizováním žádosti o dotaci, subvenci, návratnou finanční výpomoc nebo příspěvek, s jejich poskytováním nebo využíváním, anebo s poskytováním nebo využíváním jakékoliv jiné veřejné podpory, může být soudem uložen tento trest a to na dobu od 1 roku až na 20 let (§ 22 odst. 1). Trest lze uložit samostatně, pokud není potřeba k dosažení účelu uložit jiný trest. Trest se vztahuje na právo se ucházet a přijímat dotace, subvence, návratné finanční výpomoci, příspěvky nebo jakékoliv jiné veřejné podpory v soudem stanoveném rozsahu.

V ustanovení § 7 zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla) jsou uvedeny dotace, které mohou být poskytovány právnickým osobám např. dotace územním samosprávným celkům na dávky sociální péče a na dávky pomoci v hmotné nouzi, dále je v tomto zákoně popsáno poskytování dotací a návratných finančních výpomocí ze státního rozpočtu a řízení o jejich odnětí. Finanční podporu lze získávat i z fondů Evropské unie, konkrétně z Evropského fondu pro regionální rozvoj nebo Evropského sociálního fondu (tzv. strukturální fondy) nebo z Fondů soudržnosti. Obecně se musí jednat o veřejné zdroje, ZTOPO nemůže dopadat na soukromé zdroje (Fenyk & Smejkal, 2012, s. 83-84).

Je vhodné si vysvětlit pojmy „dotace“, „subvence“, „návratná finanční výpomoc“, „příspěvek“ a „jiná veřejná podpora“. Dotací se označuje poskytování peněžních prostředků bez právního nároku. Dotace mohou být poskytnuty územním samosprávným celkům, právnickým a fyzickým osobám na podnikatelskou činnost,

dále občanským sdružením, státním fondům a jiným právnickým osobám. Příspěvek je většinou jednorázová finanční pomoc z veřejných rozpočtů, která je účelově vázaná. Návrhovaná finanční výpomoc je prostředky nejen ze státního rozpočtu, které jsou určeny na stanovený účel, a které je povinen příjemce, jak fyzická tak právnická osoba, vrátit. Subvence je podobná dotaci, a nachází se ve více právních předpisech (Forejt, Habarta & Trešlová, 2012, s. 219).

5.1.8 Uveřejnění rozsudku

Tento trest je nový, který ZTOPO zavádí. Soud použije tento trest, pokud je třeba veřejnost seznámit s odsuzujícím rozsudkem, závažnosti, nebo to vyžaduje zájem na ochraně bezpečnosti lidí, majetku popřípadě společnosti. Současně určí soud druh sdělovacího prostředku, ve kterém bude rozsudek uveřejněn (např. tisk, televize, rozsah, Obchodní věstník atd.), rozsah jeho uveřejnění a lhůtu určenou právnické osobě k uveřejnění rozsudku (§ 23 ZTOPO).

Podstatná je povinnost odsouzené právnické osoby na vlastní náklady uveřejnit pravomocný rozsudek. Současně je povinna uvést společně s rozsudkem údaje o své obchodní firmě nebo názvu a o svém sídle. Pokud jsou uvedeny ve výroku rozsudku a v jeho odůvodnění fyzické osoby nebo právnické osoby, které jsou odlišné od odsouzené právnické osoby, musí být anonymizovány (§ 23 odst. 2 ZTOPO).

5.2 Zánik výkonu trestu

V ZTOPO je uveden důvod zánik trestu promlčením výkonu trestu. Důvodem zániku trestu jsou takové okolnosti, které nastaly po právní moci rozhodnutí, kterým byl uložen trest, a tudíž nelze vykonat pravomocně uložený trest. Další důvody k zániku výkonu trestu jsou amnestie prezidenta republiky (čl. 63 odst. 1 písm. j) Ústavy); udělení milosti ve formě agregace (čl. 62 písm. g) Ústavy), a upuštění od výkonu trestu nebo jeho zbytku (§ 90 a 91 TRZ, a § 344 trestního řádu), (Forejt, Habarta & Trešlová, 2012, s. 225-226).

5.2.1 Promlčení výkonu trestu

V § 24 ZTOPO jsou uvedeny jednotlivé promlčecí doby závislé na druhu trestu. Nelze vykonat trest uložený právnické osobě, pokud uplynula jedna z následujících promlčecích dob:

- a) 30 let, jde-li o odsouzení k peněžitému trestu uloženému v nejméně 560 denních sazbách, nebo k trestu zákazu činnosti, zákazu plnění veřejných zakázek, účasti v koncesním řízení nebo ve veřejné soutěži, zákazu přijímání dotací a subvencí, pokud jejich délka činí alespoň 15 let,
- b) 20 let, jde-li o odsouzení k peněžitému trestu uloženému v nejméně 380 denních sazbách, nebo k trestu zákazu činnosti, zákazu plnění veřejných zakázek, účasti v koncesním řízení nebo ve veřejné soutěži, zákazu přijímání dotací a subvencí, pokud jejich délka činí alespoň 10 let,
- c) 10 let, jde-li o odsouzení k peněžitému trestu uloženému v nejméně 380 denních sazbách, nebo k trestu zákazu činnosti, zákazu plnění veřejných zakázek, účasti v koncesním řízení nebo ve veřejné soutěži, zákazu přijímání dotací a subvencí, pokud jejich délka činí alespoň 5 let,
- d) 5 let při odsouzení k jinému trestu.

S promlčením souvisí i vyloučení z promlčení, které je upraveno v § 25, kdy se výkon trestu nepromlčuje v případech, že se právnická osoba dopustila teroristického útoku (§ 311 TRZ), pokud byl spáchán za takových okolností, že zakládá válečný zločin nebo zločin proti lidskosti podle mezinárodního práva.

5.3 Ochranné opatření

Ochranné opatření mají ochraňovat společnost a zaměřit se na individuální prevenci trestné činnosti (zaměření na konkrétního pachatele), ale neobsahují morální odsudek. Smyslem je odstranění nebo snížení nebezpečí dalšího poručení nebo ohrožení zájmu chráněným zákonem, ale i léčba a izolace nepřítelů osob nebo zmenšeně příčetných (hlavně zabezpečovací detence). Výkon ochranných opatření se nepromlčuje ani nepodléhají milosti prezidenta. Lze ho uložit buď samostatně, nebo společně s trestem (Fenyk & Smejkal, 2012, s. 89).

5.3.1 Zabrání věci nebo jiné majetkové hodnoty

Jediným ochranným opatřením je zabrání věci nebo jiné majetkové hodnoty uvedené v § 26 ZTOPO, ale protože je toto ustanovení jen velmi krátké, je zapotřebí vycházet z TRZ, konkrétně z § 101 a 102. Zde jsou uvedeny podmínky, kdy je možné zabrat věc

nebo jinou majetkovou hodnotu, pokud nebyl uložen trest propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty uvedené v § 70 odst. 1, a to:

- a) náleží-li pachateli, kterého nelze stíhat nebo odsoudit,
- b) náleží-li pachateli, od jehož potrestání soud upustil, nebo
- c) ohrožuje-li bezpečnost lidí nebo majetku, popřípadě společnosti, anebo hrozí nebezpečí, že bude sloužit ke spáchání zločinu (§ 101 odst. 1 TRZ).

Bez těchto podmínek může soud uložit toto ochranné opatření pouze v případě, že je, byť nikoli bezprostředním, výnosem trestného činu, zejména:

- a) byla-li věc nebo jiná majetková hodnota získána trestným činem nebo jako odměna za něj a nenaleží-li pachateli,
- b) byla-li věc nebo jiná majetková hodnota nabyta jinou osobou než pachatelem, byť jen zčásti, za věc nebo jinou majetkovou hodnotu, která byla získána trestným činem nebo jako odměna za něj, pokud hodnota věci nebo jiné majetkové hodnoty, která byla získána trestným činem nebo jako odměna za něj, není ve vztahu k hodnotě nabyté věci nebo jiné majetkové hodnoty zanedbatelné, nebo
- c) byla-li věc nebo jiná majetková hodnota nabyta jinou osobou než pachatelem, byť jen zčásti, za věc nebo jinou majetkovou hodnotu, kterou pachatel, byť jen zčásti, nabyl za věc nebo jinou majetkovou hodnotu, která byla získána trestným činem nebo jako odměna za něj, pokud hodnota věci nebo jiné majetkové hodnoty, která byla získána trestným činem nebo jako odměna za něj, není ve vztahu k hodnotě nabyté věci nebo jiné majetkové hodnoty zanedbatelná (§ 102 odst. 2 TRZ).

Pokud drží pachatel nebo jiná osoba v rozporu s jiným právním předpisem věc nebo jinou majetkovou hodnotu ve vztahu, k níž je možno uložit zabránění věci nebo jiné majetkové hodnoty, uloží mu soud vždy toto ochranné opatření (§ 101 odst. 3 TRZ).

Soud může místo tohoto opatření uložit povinnost s přiměřenou lhůtou, a to pozměnit věc nebo jinou majetkovou hodnotu tak, aby jí nebylo možné použít ke společensky nebezpečnému účelu; odstranit určité zařízení; odstranit její označení nebo provést její změnu anebo omezit dispozice s věcí nebo jinou majetkovou hodnotou (§ 101 odst. 4

TRZ). Pokud nebude splněna jedna z těchto soudem udaných povinností v dané lhůtě rozhodně soud o zabrání věci nebo jiné majetkové hodnoty (§ 101 odst. 5 TRZ).

Je zajímavé, že toto ochranné opatření bylo možné uložit již před nabytím účinnosti ZTOPO, protože to povaha ustanovení § 101 a 102 TRZ umožňovala. Zde lze proto polemizovat nad tím, zda není toto ustanovení v ZTOPO nadbytečné (Fenyk & Smejkal, 2012, s. 90).

5.4 Zánik účinků odsouzení

Tato problematika je upravena jen střídmě v § 27 ZTOPO. Přitom se vycházelo z podobného ustanovení pro fyzickou osobu v § 105 TRZ, které se týká podmínek zahlazení odsouzení pro fyzickou osobu, se lze dívat i na odsouzenou právnickou osobu jako by nebyla odsouzena. U právnických osob má tento institut větší význam, protože výpis z evidence rejstříků trestů, týkající se právnické osobě, se vydá kterékoliv osobě na její žádost. Praktické využití bude mít toto ustanovení například při výběrovém řízení, poskytování úvěrů obchodním společnostem, při uzavírání významných smluv a plnění závazků atd., protože umožní příslušným subjektům zjistit detaily o právnické osobě, s níž mohou spolupracovat (Fenyk & Smejkal, 2012, s. 91).

6. Výhody a nevýhody ZTOPO

Tato kapitola shrnuje výhody a nevýhody ZTOPO, analyzuje je, a snaží se je dát do širších souvislostí jak s TRZ u fyzických osob, tak i právě u ZTOPO u osob právnických.

6.1 Výhody

Mezi první výhodou lze zařadit již to, že Česká republika do svého právního řádu zařadila tuto problematiku právě v ZTOPO. Česká republika nemohla být imunní vůči mezinárodním závazkům, toto má význam z hlediska i mezinárodní spolupráce v oblasti trestního práva (Jelínek, 2013, s. 100 – 101).

Další výhodou je, že ZTOPO byl založen na tzv. pravé trestní odpovědnosti. To znamená, že právnickou osobu lze uznat vinnou, i v případě, že se neprokáže dokázat, která fyzická osoba spláchala trestný čin, ačkoliv je zřejmé, že ke spáchání trestného činu došlo v rámci právnické osoby, v jejím zájmu a pro její vlastní prospěch (Jelínek, 2013, s. 101).

Pro zavedení pravé trestní odpovědnosti existují různé důvody, mezi ty nejdůležitější patří: nové druhy protispolečenských aktivit a rizik produkovaných právnickými osobami jsou natolik závažné, že je třeba jim čelit co možno nejpřísnějšími nástroji, které má právní systém k dispozici; trestní právo má mnohem více sankcí, než správní právo (jen peněžité sankce) pro potrestání právě právnických osob. Trestní právo má další účinné sankce jako je likvidace právnické osoby, zákaz či omezení její činnosti, trest zveřejnění rozsudku apod. což by mělo v dnešní tržní ekonomice zásadní preventivní účinek; odpovědnost právnických osob je ve skutečnosti často větší než odpovědnost osob fyzických. Jsou-li trestně stíhány fyzické osoby za protispolečenské aktivity, nebylo by správné ani logické, aby právnické osoby takovému trestnímu postihu unikly (Šámal, Dědič, Hřivna & Půry, 2012, s. 11-14).

Existují i důvody proti zavedení pravé trestní odpovědnosti: právnické osoby jsou fikcí, jsou umělým konstruktem, nemají reálný podklad. Proto je vyloučeno, aby figurovali jako pachatelé trestních činů. Dnes tato argumentace již je odmítána s tím, že právnické osoby mají obrovskou reálnou moc právě v hospodářské sféře; právnické osoby nemají způsobilost jednat v trestně právním smyslu, protože za ně vždy jedná fyzická osoba.

Naproti tomu jiní namítají, že i fyzické osobě se přičítá v tradičním trestním právu některé zprostředkované formy cizího jednání př. institut spolupachatelství, účastenství atd.; právnické osoby nejsou schopné jednat zaviněně. Tradiční individuální trestní právo je spjato s psychickými stavy – tedy vinou, zavinění, chtění, vědění, vytýkatelnost, sociálně-etický odsudek. Tyto pojmy mají smysl jen ve vazbě k fyzické osobě, proto je nepřipadné použití těchto pojmů ve vztahu k právnickým osobám (Šámal, Dědič, Hřivna & Půry, 2012, s. 15-16).

Třetí výhoda ZTOPO je rozsáhlá škála trestněprávních sankcí a neomezuje se pouze na jeden druh sankce¹⁰. Tento způsob umožňuje uložit takový typ sankce, která je nejúčelnější v konkrétním případě (Jelínek, 2013, s. 102).

6.2 Nevýhody

Hlavní nedostatky ZTOPO jsou v hmotném právu, kterých by se dalo vyvarovat při pečlivé legislativní přípravě zákona a důsledném připomínkovém řízení.

První nedostatek je nesprávně použitá terminologie zákona. Podle Jelínkova (2013, s. 103) by měl být nahrazeno slovo „trest“, popř. „ochranné opatření“, které je uvedeno v ZTOPO slovem „sankce“ pro právnické osoby. Svůj názor vysvětluje s tím, že „potrestat“ lze pouze osobu fyzickou, nikoliv právnickou osobu, trest je spjat s individuální vinou pachatele, tedy fyzickou osobu, a jeho převýchovou. O tomto v souvislosti s právnickou osobou mluvit nelze. Proto doporučuje změnu těchto termínů.

Dalším nedostatkem je rozsah kriminalizace jednání právnických osob. V § 7 ZTOPO je taxativní výčet trestních činů, kterých se právnická osoba může dopustit, za které může být trestně odpovědná. Katalog trestných činů zahrnuje delikty různé závažnosti, od nejzávažnějších, tzn. zvláště závažné trestné zločiny s hranicí trestní sazby trestu odnětí svobody např. obchodování s lidmi, až po méně závažné přečiny tj. nedbalostní trestné činy a úmyslné trestné činy, na které TRZ stanoví trest odnětí svobody nepřevyšující 5 let např. ohrožování výchovy dítěte). Do katalogu nebyl zařazen žádný trestný čin proti životu a zdraví, to neumožňuje např. vyvodit trestní odpovědnost právnických osob při poskytování zdravotních služeb, nebo při poskytování dopravních služeb při způsobení

¹⁰ Jeden druh trestu, a to peněžitý trest, je zaveden v Nizozemí, Dánsku, Finsku, Rakousku a Švýcarsku (Jelínek, 2013, s. 103).

dopravní nehody nebo havárie, či pracovního úrazu, který je trestným činem, nebo v případech známých z českých médiích jako „metanolová kauza“. Také nebyly zařazeny některé majetkové trestné činy např. trestný čin porušení povinnosti při správě cizího majetku nebo úpadkové delikty. U těchto trestných činů je možné očekávat, že se právě právnické osoby budou hojně dopouštět. Zajímavé je i to, že v katalogu je zařazen určitý trestný čin, ale jeho speciální nebo subsidiární obdoba již zařazena není. Toto lze ukázat na trestném činu obchodování s lidmi podle § 168 TRZ, který je uveden v § 7 ZTOPO, ale obdobné trestné činy jako zbavení osobní svobody podle § 170 TRZ nebo zavlčení podle § 172 TRZ již v katalogu uvedené nejsou. Podobně je tomu u zavedení trestného činu podvodu podle § 209 TRZ, ale už ne trestného činu zpronevěry podle § 206 TRZ (Jelínek, 2013, s. 103-106).

Další nedostatkem je nejasné vyjádření zásady přechodu trestní odpovědnosti právnické osoby na právního nástupce. Tato zásada je upravena v § 10 odst. 1 ZTOPO, kde se uvádí, že trestní odpovědnost právnické osoby přechází na všechny její nástupce. Až dosud trestní právo neznalo trestněprávní odpovědnost právního nástupce pachatele. Tím se také mění dosavadně čistě osobní základní trestněprávní vztah mezi orgánem činným v trestním řízení a pachatelem trestného činu. Zákon přitom nevyžaduje, aby právnická osoba v souvislosti s přechodem trestní odpovědnosti zanikla. Problémem je interpretace § 10 odst. 1 ZTOPO, zda dochází k přechodu trestní odpovědnosti i tehdy, jestliže jde o právní nástupnictví i jen k jednotlivým majetkovým hodnotám. To by znamenalo, že každý kdo nabyl od právnické osoby právo nebo povinnost, by se stal jejím právním nástupcem bez ohledu na to, zda tato právnická osoba dále existuje nebo neexistuje. Další problém nástupnictví bude otázka, zda k přechodu trestní odpovědnosti dochází objektivně, tj. bez toho, zda právnická osoba jako právní nástupce věděla nebo mohla vědět, že původní právnická osoba se dopustila trestného činu. Tím by se nepochybně zjednodušilo důkazní řízení (Jelínek, 2013, s. 106-108).

Posledním z nejzávažnějších problémů jsou nedostatky v sankcionování právnických osob. Zde je širší okruh problémů, které ZTOPO buď řeší nedostatečně, nebo neřeší vůbec. Jedná o sankcionování právnických osob, kde chybí účel sankcionování. Ani v TRZ pro fyzické osoby, ani v ZTOPO není uveden tento účel. Přitom u fyzických osob je zřejmé, že to ochrana společnosti před pachateli trestných činů, zabránit pachateli k dalšímu páčání k trestné činnosti atd. U právnických osob by mělo mít

jejich sankcionování hlavně preventivní účinek, tedy aby odrazovalo další právnické osoby od páchaní trestné činnosti. Je přitom důležité postihovat nejen jednotlivce, ale také samotnou právnickou osobu (její vedení), protože jinak by nemusel být dosažen žádoucí preventivní účinek (Jelínek, 2013, s. 108-109).

Dalším nedostatkem v sankcionování je neurčité obecné kritérium pro ukládání trestů právnickým osobám. Formulace uvedená v § 14 odst. 1 ZTOPO totiž, že soud přihlédne při stanovení druhu trestu a jeho výměry také k tomu, zda právnická osoba vykonává činnost ve veřejném zájmu, která má strategický nebo obtížně nahraditelný význam pro národní hospodářství, obranu nebo bezpečnost. To se může pochopit tak, že soud má přihlídnout k významu té které právnické osoby, tj. nejvýznamnější korporace¹¹ mají být ze zákona zvýhodněny před jinými právnickými osobami. Znamená to, že dvě právnické osoby se dopustí stejných trestných činů, ale jedna bude sankcionována jinak, protože je hospodářsky významnější (Jelínek, 2013, 110). Forejt, Habarta a Trešlová (2012, s. 126) uvádějí činnosti, které jsou ve veřejném zájmu¹², by mohli být dodávka elektrické energie, jaderné energie, bankovníctví, výroba vojenského materiálu. Jelínek (2013, s. 110-111) souhlasí s těmito příklady hospodářsky významných subjektů, ale uvádí, že právě proto by zde mělo být dodržování práva sankcionováno přísněji, nikoliv benevolentněji.

¹¹ Dříve obchodní společnosti (a družstva), změna v terminologii NOZ.

¹² Neexistují kritéria, které by posoudila, zda právnická osoba vykonává činnost ve veřejném zájmu, který má strategický význam. Pojem použitý v ZTOPO „činnost ve veřejném zájmu“ je krajně neurčitý (Jelínek, 2013, s. 110).

7. Metodika

Hlavním cílem této bakalářské práce je analýza stávající právní úpravy ZTOPO v České republice, včetně problémů ale i kladů, které tato problematika přináší.

Analytická část je zaměřena na bližší pohled na problematiku trestní odpovědnosti právnických osob v České republice. Je zde rozebrán ZTOPO, jeho hlavní části hmotného práva včetně zhodnocení jejího přínosu. Konkrétně je zde vysvětleny pojmy jako pachatel, tresty, kterých se může právnická osoba dopustit a v neposlední řadě jsou zde vyjmenovány tresty a ochranná opatření, které může být vůči právnické osobě jako pachateli trestného činu použity. Procesní část ZTOPO zde rozebrána není.

V komparační části bakalářské práce se zabývám porovnáním rakouské a české právní úpravy v oblasti trestní odpovědnosti právnických osob. Tato metoda spočívá v pozorování rozdílných poznatků a slouží k nalezení podobností a rozdílů. Komparační část bakalářské práce jsem zpracovala podle poznatků, které jsem získala nastudováním právních předpisů a poznatků od autorů, jejichž seznam je uveden níže, jedná se konkrétně o Jelínka, kterou danou problematiku, jak v českém tak i v rakouském prostředí, probírá podrobně. Věnovala jsem se popsáním odlišností, které má rakouská a česká právní úprava.

Praktická část je založena na statistických údajích, které byly získány na základě zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím ve znění pozdějších předpisů. Na základě žádosti o informace podle tohoto zákona jsem získala informace od Nejvyššího státního zastupitelství a Ministerstva spravedlnosti ČR, kteří agendu trestní odpovědnosti právnických osob sledují a evidují. Dané informace jsou dány do přehledných grafů a popsány v souvislostech. Za roky 2012, a 2013 jsou data kompletní, avšak za rok 2014 jsou data od Nejvyššího státního zastupitelství ČT, s kterými jsem pracovala, aktuální k datu 5. listopadu 2014.

8. Praktická část

V praktické části se budu nejdříve zabývat komparací české právní úpravy s rakouskou právní úpravou. Konkrétně se budu zabývat tím, co má česká a rakouská právní úprava společné a co naopak rozdílné. Poté budu analyzovat údaje získané od Ministerstva spravedlnosti ČR a Nejvyššího státního zastupitelství ČR, a tyto údaje dát do souvislostí, popř. vysvětlit, proč tomu tak je.

8.1 Komparace české právní úpravy s rakouskou právní úpravou

Při tvorbě české právní úpravy v oblasti trestní odpovědnosti právnických osob se v některých částech vycházelo z rakouské právní úpravy, ve které je také zakotvena tato problematika. Konkrétně jde o spolkový zákon o odpovědnosti spolků za trestné činy tzv. „Verbandverantwortlichkeitsgesetz“. Tento rakouský zákon nabyt účinnosti již 1. ledna 2006, tedy dříve než byla zaveden ZTOPO v České republice. Jeho označení je BGBl I 2005/151 a do současné doby byl pouze jednou novelizován zákonem č. BGBl I 2007/112 (Jelínek, 2013, s. 338). Zákon je rozdělen do 30 paragrafů, které jsou rozděleny do 4 oddílů, jejichž struktura je podobná jako v ZTOPO.

8.1.1 Trestně odpovědné subjekty

Rakouská republika, jakož i ostatní země EU, se zařadilo mezi ty, které vycházejí z koncepce pravé trestní odpovědnosti těchto osob¹³, na rozdíl od české právní úpravy v této oblasti, která se zabývá nepravou trestní odpovědností.

V rakouské právní úpravě je uveden výčet subjektů, které se mohou, ale také nemohou dopustit trestní odpovědnosti právnických osob. Ty, které jsou trestně odpovědné, jsou uvedeny již v pozn. 6.

Naopak z působnosti VbVG, konkrétně § 3, odst. 3, jsou vyňaty:

- 1) pozůstalosti

¹³ Zákon nepoužívá pojem „právnická osoba“, nýbrž pojem „Verband“, tj. sdružení, do nějž ve smyslu § 1 odst. 2 VbVG spadají právnické osoby, jako jsou např. zapsané výdělečné společnosti nebo evropská hospodářská zájmová sdružení.

- 2) spolek (jedná se o Rakouskou republiku), jednotlivé spolkové země, obce, jakož i ostatní právnické osoby, za podmínky, že realizují výkon veřejné moci
- 3) uznané církve, náboženské společnosti a náboženská společenství, jsou-li pastorálně účinné (Jelínek, str. 339, 2013)

Ve srovnání s českou právní úpravou, je výčet subjektů, na které se nevztahuje VbVG podstatně širší. V ZTOPO v § 6 jsou uvedeny pouze dva subjekty, které jsou vyňaty z trestní odpovědnosti právnických osob, konkrétně jde o Českou republiku a o územní samosprávné celky při výkonu veřejné moci.

Cílem VbVG podle Foregereho a Fabrizioho (2010), je učinit zodpovědnou „právnickou osobu“ jako takovou za trestné činy subjektů nesoucích rozhodovací pravomoc a také spolupracovníků těchto subjektů.

Zde lze zmínit problematiku dvojího potrestání, které je v rakouské právní úpravě naléhavější než v České republice, protože rakouská právní úprava je založena na pravé trestní odpovědnosti právnických osob. V jednoduchosti lze říct, že jde o situaci, kdy za jeden trestný čin je vedle potrestané právnické osoby, potrestaná i osoba fyzická.

8.1.2 Trestné činy

Oproti českému ZTOPO, ve kterém je uveden výčet všech trestných činů, kterých se může právnická osoba dopustit (§ ZTOPO), rakouský VbVG v § 3 stanoví, že subjekt se může dopustit všech trestných činů, kterých se může dopustit i fyzická osoba. Subjekt je pak trestně odpovědný za ty trestné činy, které jsou spáchány ve prospěch subjektu, nebo kterými byly porušeny povinnosti, které má subjekt. Tyto povinnosti se odvíjí od předmětu činnosti subjektu a plynou z rakouského civilního a správního práva (Foregger & Fabrizio, 2010).

Dále objasňují kdy je spáchán trestný čin ve prospěch subjektu. Jde o situaci, kdy se subjekt obohatil nebo měl obohatit, nebo pokud v důsledku trestného činu subjekt ušetřil nebo mohl ušetřit nějaké výdaje nebo náklady (Foregger & Fabrizio, 2010).

Následně vysvětlují trestnost činu nejen u dokonatého trestného činu, nýbrž i v případě, nedokonatého trestného činu kdy subjekt dospěl jen do stádia pokusu trestného činu. Trestným činem se rozumí takový skutek, který soud potrestá uloženým trestem podle

spolkového (rakouský trestní zákon¹⁴) nebo zemského zákona (Foregger & Fabrizio, 2010).

I v rakouském VbVG je zakotvena skutečnost, že právnická osoba jedná fakticky prostřednictvím určité osoby fyzické, a právě tato osoba se daného trestného činu dopustí za podmínek stanovených VbVG, za nichž nese odpovědnost právnická osoba. Proto trestní odpovědnost subjektu nastává tehdy, kdy se trestného činu dopustil ten, kdo má rozhodovací pravomoc v subjektu nebo za podmínek stanovených v § 3 odst. 3 VbVG spolupracovník subjektu. (Jelínek, 340, 2013). Obdobně je tomu i v ZTOPO, kde v § 8 odst. 1 jsou uvedeni ti, kteří se mohou dopustit trestného činu spáchanou právnickou osobou.

Jak v ZTOPO tak i v VbVG je výslovně uvedeno, že odpovědnost subjektu za trestný čin nevylučuje trestněprávní odpovědnost fyzické osoby, která se dopustila trestného činu.

8.1.3 Sankce

V otázce sankcí je mezi rakouskou a českou právní úpravou podstatný rozdíl. Zatímco v české právní úpravě je konkrétně vyjmenováno v § 15 ZTOPO 9 sankcí (jak už 8 trestů a 1 ochranné opatření) včetně jejich podrobných popisů, kterým lze právnickou osobu potrestat, ať už jsou uloženy samostatně nebo společně, pak v rakouském VbVG je uvedena pouze jedna sankce a to peněžitý trest (§ 4 VbVG).

Výše tohoto trestu je stanovena v denních sazbách podle závažnosti trestného činu od 1-180 denních sazeb. Závažnost je odvozena od výše trestu odnětí svobody, která je ukládána fyzickým osobám za spáchání trestného činu (Jelínek, 2013, 341).

Rozmezí, v jakém se má pohybovat jedna denní sazba je uvedeno v § 4 odst. 4 VbVG. Při jejím stanovení by se mělo vycházet zejména podle výnosů subjektu. Dané rozmezí má své minimum a to 50 euro a své maximum 10 000 eur. Existuje jedna výjimka, pokud se subjekt zabývá církevním, humanitárním nebo obecně užitečným účelům, nebo není orientována nadzisk, pak se minimum denní sazby snižuje na 2 eura

¹⁴ Rakouský trestní zákon, tedy spolkový zákon ze dne 23. ledna 1974, publikovaný ve spolkovém věstníku zákonů pod č. BGBl. Nr. 60/1974 (dále jen StGB).

a maximum snižuje na 500 eur. Musí se ale brát v úvahu, při stanovení peněžitého trestu, aby tento trest neohrozil hospodářskou existenci subjektu (Jelínek, 2013, s. 341).

Ve VbVG se dále uvádí, na rozdíl od ZTOPO, v jakých případech může být stanoven počet denních sazeb ve vyšší míře a kdy v té nižší. K vyššímu počtu denních sazeb může dojít tehdy, když čím vyšší je výhoda získána subjektem ze spáchaného trestného činu, tím vyšší pak má být i počet denních sazeb. K nižšímu počtu denních sazeb dojde v situaci, kdy subjekt po spáchání trestného činu výrazně přispěl k objasnění trestného činu nebo napravil následky spáchaného trestného činu.

Na rozdíl od ZTOPO může být peněžítý trest podmíněně odložen. Je nutné, aby byly splněny všechny následující podmínky:

- maximálně 70 uložených denních sazeb,
- soud stanoví zkušební dobu v rozmezí od jednoho do tří let,
- soud může uložit subjektu přiměřené povinnosti (např. personální, organizační, technická opatření, aby se v budoucnu subjekt nedopouštěl dalších trestných činů),
- musí být zohledňovány i další skutečnosti, jako závažnost trestného činu, jeho druh, dřívější odsouzení korporace aj.

Tento postup se zdá jako dostačující k tomu, aby se daný subjekt již v budoucnosti nedopustil trestné činnosti. Proto výkon rozhodnutí zaplacením peněžitého trestu není třeba, protože bylo zabráněné trestným činům v rámci činnosti ostatních subjektů (Jelínek, 2013, s. 342).

Peněžítý trest lze podmíněně odložit pouze z části (pokud jsou v této části splněny zákonné podmínky) a zbytek trestu uložit nepodmíněně. V této situaci ale existuje pravidlo, které říká, že minimálně jedna třetina a maximálně pět šestin peněžitého trestu může být podmíněně odloženo (Jelínek, 2013, s. 342).

Může se stát, že subjekt v dané zkušební době bude odsouzen za jiný trestný čin, soud následně zruší podmíněné odsouzení a výkon peněžitého trestu bude subjektem vykonán, za předpokladu, že je to nezbytné k zamezení páchaní dalších trestných činů subjektem. Dále může být peněžítý trest vykonán, když subjekt přes formální výzvu

nesplní povinnosti, které mu byly uloženy odsuzujícím rozsudkem (Jelínek, 2013, s. 342).

Soud může prodloužit zkušební dobu u peněžitého trestu až na pět let a uložit subjektu další přiměřená opatření, resp. povinnosti, pokud nezruší uložený podmíněný odklad výkonu peněžitého trestu (Jelínek, 2013, s. 342).

VbVG připouští přechod trestněprávních opatření vůči subjektu, včetně trestu na jeho právní nástupce, podobně je tomu i v české právní úpravě (§ 10 ZTOPO). Pokud je právních nástupců víc, pak výkon peněžitého trestu může být prováděn vůči jakémukoli z těchto nástupců. Pouze v případě, kdy se výkon uložených povinností týká pouze jednoho z více právních nástupců, pak zavazují jen toho jednoho nástupce nebo víc nástupců, kterých se týkají např. pro obsah jejich činnosti (Jelínek, 2013, s. 342).

Co se týče promlčení výkonu trestu, rakouský VbVG stanoví lhůty pro promlčení v rozmezí pěti, deseti a patnácti let podle výše stanovených denních sazeb¹⁵ (Jelínek, 2013, s. 343). Naproti tomu v ZTOPO jsou promlčení lhůty podstatně delší, konkrétně se jedná o třicet, dvacet, deset a pět let, v závislosti na počtu denních sazeb a dalších podmínkách (viz výše).

ZTOPO často odkazuje na TRZ. Stejně je tomu i v VbVG, který odkazuje na použití trestných zákonů, pokud nelze použít daný trestný zákon pouze na fyzickou osobu (Jelínek, 2013, 343).

I v trestním řízení proti subjektům existují rozdílnosti mezi českou a rakouskou právní úpravou této problematiky, ale tou se zde nebudu zabývat, neboť přesahuje rozsah mé práce.

8.2 Statistické údaje k trestní odpovědnosti právnických osob

Ke shora zmíněnému došlo k 1. 1. 2012 k účinnosti ZTOPO, který změnil dosavadní koncepci základů trestní odpovědnosti, protože do teď se mohl dopustit trestné činnosti pouze jednotlivec, tedy fyzická osoba. Na základě informací získaných od Nejvyššího

¹⁵ Pokud byl uložen peněžitý trest v rozsahu více než sto denních sazeb, pak je promlčecí doba výkonu trestu 15 let, v případě, kdy počet denních sazeb činí více než 50 a přitom nepřevyšuje 100 denních sazeb, pak je promlčecí doba výkonu trestu 10 let a ve všech ostatních případech je promlčecí doba výkonu peněžitého trestu 5 let.

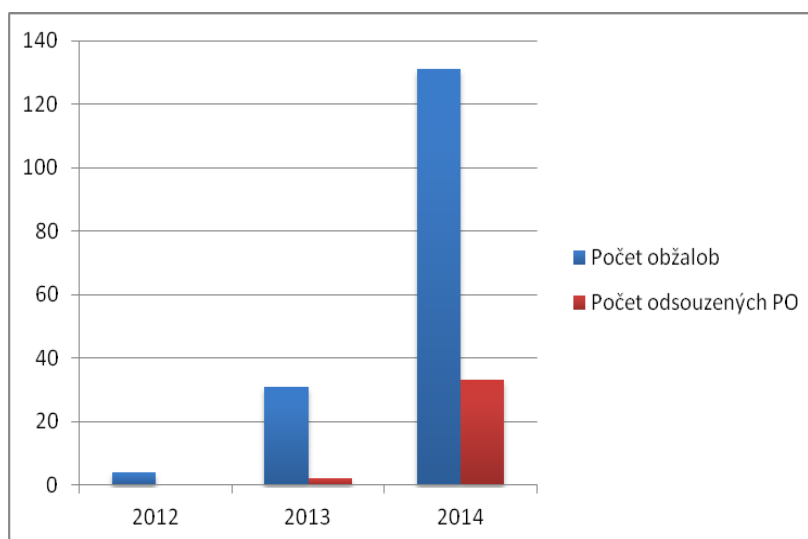
státního zastupitelství se sídlem v Brně byla v roce 2012 podána první obžaloba týkající se trestního stíhání právnické osoby. Konkrétně se jednalo o trestní věc ObSZ pro Prahu 1: Ve věci, sp. zn. 2 ZT 264/2012, došlo k zahájení trestního stíhání právnické osoby společnosti S., s. r. o., K. M., a L. M. pro přečin neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby dle § 241 odst. 1 písm. a) TRZ, kdy tyto právnické osoby neplnily svou zákonnou povinnost a v rozporu s ustanovením TRZ č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, neodvedly předepsané pojistné na sociální zabezpečení za své zaměstnance za období od 1. 1. 2012 do 31. 3. 2012 přesto, že povinné částky byly sráženy z jejich hrubé mzdy a dále neplnily svou zákonnou povinnost a v rozporu s ustanovením § 5 zákona č. 592/1992 Sb., o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění, ve znění pozdějších předpisů, neodvedly předepsané pojistné na zdravotní pojištění za své zaměstnance za období od 1. 1. 2012 do 30. 6. 2012. Dne 18. 12. 2012 byla státním zástupcem ve věci podána obžaloba. Jednalo se zcela o ojedinělý případ, kdy je státním zástupcem očekáváno rozhodnutí soudu, aby tak případně mohly být použity poznatky z vedeného trestního stíhání i na další případy, kde je v postavení podezřelého právnická osoba (zpráva Nejvyššího státního zastupitelství, 2012, 16).

8.2.1 Údaje z Ministerstva spravedlnosti ČR

Z údajů od Ministerstva spravedlnosti ČR lze vyčíst počet obžalob, odsouzených právnických osob, dále jaké tresty a kde byly uloženy, tedy zda u okresních, městských či krajských soudů atd. Těmito údaji se budu dále konkrétněji zabývat.

Následující graf ukazuje počet obžalob a počet odsouzených právnických osob. Z grafu lze vyčíst, jak v již v roce 2012, kdy ZTOPO nabyl účinnosti, se institut začal používat, a to ve 4 případech, ve kterých byla vydána obžaloba. Také lze poukázat na to, že v tomto roce nebyla odsouzena žádná právnická osoba. Tento institut je ale v dalších dvou letech využíván stále více, jak ukazují data, když v roce 2013 byl počet obžalob již 31 a rok poté dokonce 131. I počet odsouzených právnických se zvyšuje v roce 2014.

Graf 1: Počet obžalob a počet odsouzených právnických osob

Zdroj: Vlastní úprava zdrojů z Ministerstva spravedlnosti ČR

V roce 2013 byla u Městského soudu v Praze odsouzena právnická osoba k trestu uveřejnění rozsudku podle § 23 ZTOPO. Obdobně byla odsouzena právnická osoba k stejnému trestu u Krajského soudu v Ostravě. Tento trest lze považovat za velmi mírný, protože dané právnické osobě se nepostihuje její majetek, za to poškozují její jméno.

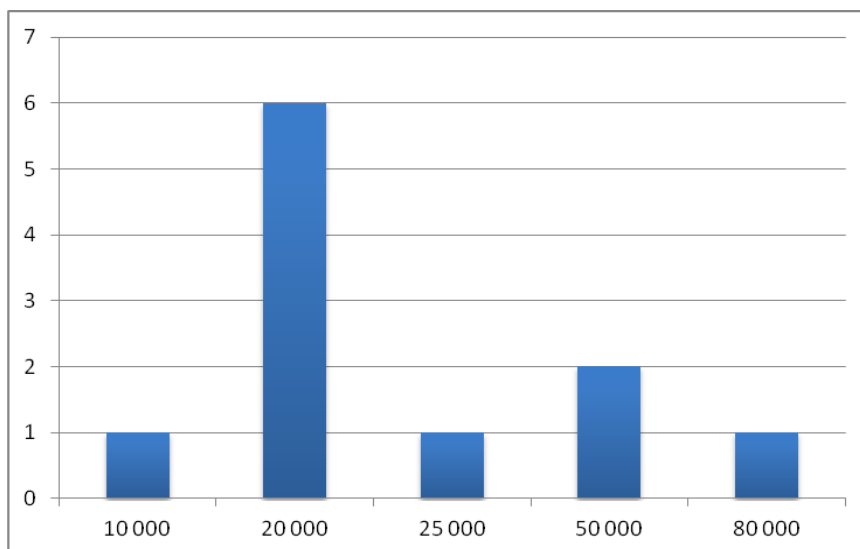
Zatímco rok 2013 byl velmi mírný, co se týče trestů, i počtu odsouzených právnických osob, v roce 2014¹⁶ již došlo k výraznější změně v této oblasti, protože se již ve větší míře využívá ZTOPO.

Nejvíce potrestaných právnických osob bylo za rok 2014 u Městského soudu v Brně, kde bylo potrestáno celkem 19 právnických osob. Šesti z nich byly potrestány uveřejněním rozsudku a dvě zákazem činnosti. Zbytek byl potrestán peněžitým trestem. Následující graf ukazuje počet a výši uložených peněžitých trestů u Městského soudu v Brně (dále jen „MS Brno“). Jak je vidět, v tomto roce je peněžitý trest hojně využíván. Nejvyšší peněžitý trest byl uložen ve výši 80 000 Kč pro jednu právnickou osobu. Nejběžnější výše peněžitého trestu, v tomto roce, je 20 000 Kč, kterým bylo potrestáno 6 právnických osob. Lze pouze polemizovat nad tím, čím se provinila právnická osoba, které byl udělen peněžitý trest ve výši 80 000 Kč, je možné, že se jednalo o nějaký

¹⁶ Vzhledem k tomu, že rok 2014 nebyl ještě uzavřen, pracuji pouze s údaji, které byly zveřejněny do 7. ledna 2015.

závažný úmyslný trestný čin, naopak u trestu ve výši 20 000 Kč lze předpokládat spáchání trestného činu z nedbalosti.

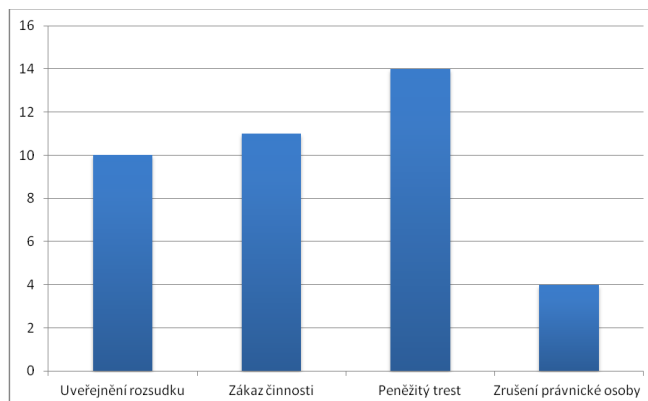
Graf 2: Počet a výše uložených peněžitých trestů u Městského soudu v Brně

Zdroj: Vlastní úprava zdrojů z Ministerstva spravedlnosti ČR

U ostatních soudů, u okresních soudů různě po České republice, byly evidovány v roce 2014 různé tresty. Za zmínku stojí zatím nejvyšší peněžitý trest u Okresního soudu v Rychnově nad Kněžnou ve výši 100 000 Kč. Dále nejprísnejší trest, který ZTOPO připouští, zrušení právnické osoby podle § 16 ZTOPO, byl uložen již ve čtyřech případech a to u Okresního soudu pro Prahu 7, v Okresního soudu v Benešově, u Okresního soudu v Příbrami a u Okresního soudu ve Žďáru nad Sázavou. Pro úplnost zákaz činnosti byl uložen 11 případech a uveřejnění rozsudku v 10 případech. Následující graf přehledně ukazuje počet uložených trestů za rok 2014.

Graf 3: Počet uložených trestů za rok 2014

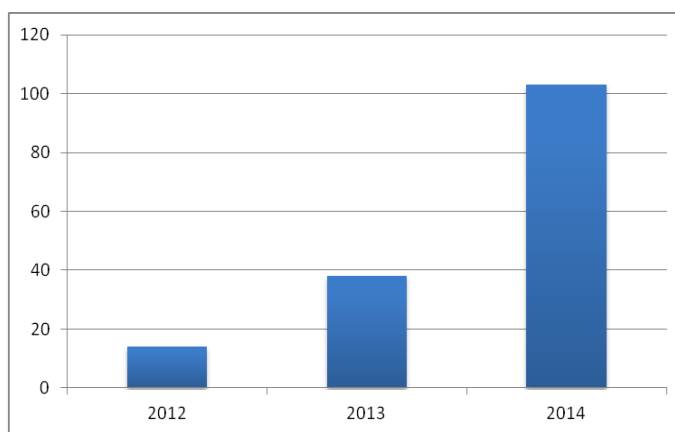
Zdroj: Vlastní úprava zdrojů z Ministerstva spravedlnosti ČR

8.2.2 Údaje od Nejvyššího státního zastupitelství

Nejvyšší státní zastupitelství eviduje a poskytuje jiné údaje a informace než Ministerstvo spravedlnosti ČR.

Následující graf ukazuje celkový počet všech případů, které musely státní zastupitelství na různých úrovních řešit. Jedná se o data za rok 2012, 2013 a 2014¹⁷. Vysvětlení je jednoduché, institut trestní odpovědnosti právnických osob je využíván stále více a tento graf to jasně dokazuje.

Graf 4: Celkový počet případů, jímž se muselo státní zastupitelství zabývat

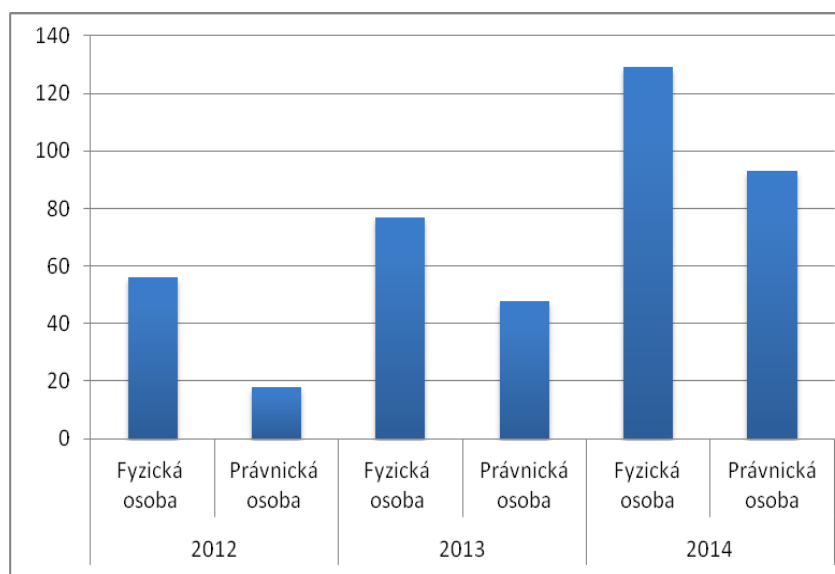
Zdroj: Vlastní úprava zdrojů z Nejvyššího státního zastupitelství ČR

Co se týče otázky, v kolika případech bylo zahájeno trestní stíhání, jak u právnické tak u fyzické osoby ukazuje graf níže. Graf ukazuje, jak se počet případů, kdy je zahájeno trestní stíhání právnických osob, případně i fyzických osob, zvyšuje. I zde je vidět rostoucí tendence. Lze si povšimnout, že počet fyzických osob převyšuje počet právnických osob. To lze vysvětlit tím, že pokud má právnická osoba pouze jednu osobu (to v případě jednatele společnosti s ručením omezeným nebo ředitele státního podniku) nebo více osob (u akciové společnosti či družstva, kde je více lidí v představenstvu), pak musí být odpovědní všichni bez rozdílu.¹⁸

¹⁷ Údaje z roku 2014 jsou aktualizovány ke dni 5. listopadu 2014. Protože Nejvyšší státní zástupce nejpozději do poloviny kalendářního roku předkládá prostřednictvím ministra spravedlnosti vládě zprávu o činnosti státního zastupitelství za uplynulý kalendářní rok (§ 12 odst. 3 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství), což v tomto případě nenastalo.

¹⁸ Pokud kolektivní smlouva, stanovy nebo jiné zakládající dokumenty nestanoví jinak.

Graf 5: Zahájení trestního stíhání v letech 2012-2014 jak u fyzických tak i u právnických osob

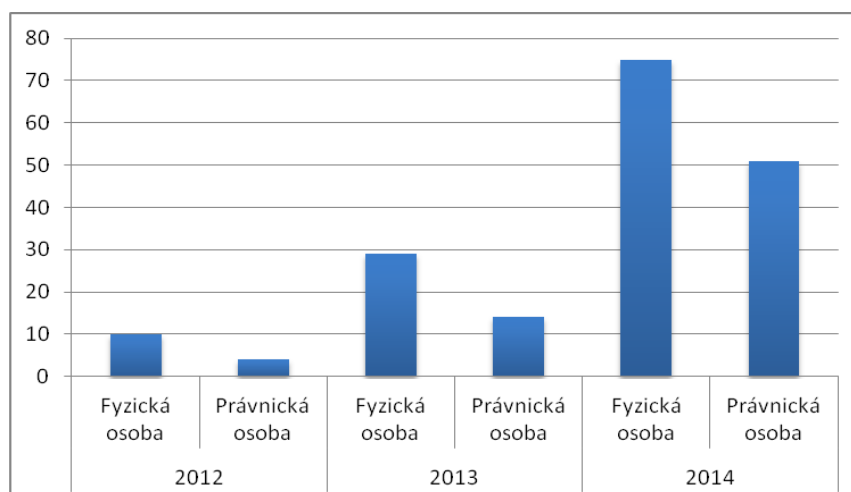

Zdroj: Vlastní úprava zdrojů z Nejvyššího státního zastupitelství ČR

Nyní se nabízí otázka, v kolika z těchto případů byla podána žaloba, jak na právnickou tak i na fyzickou osobu. Do údajů uvedených v roce 2013 jsou uvedeny i rozsudky, v nichž bylo trestní stíhání zahájeno v roce 2012, obdobně je tomu i v roce 2014, kde je započítány i rozhodnutí ve věcech předchozích let vydaná v roce 2014.

I zde je zřejmá rostoucí tendence, a vyšší počet obžalob u fyzických osob než u právnických osob. Vysvětlení je shodné jako u předchozího Grafu 5.

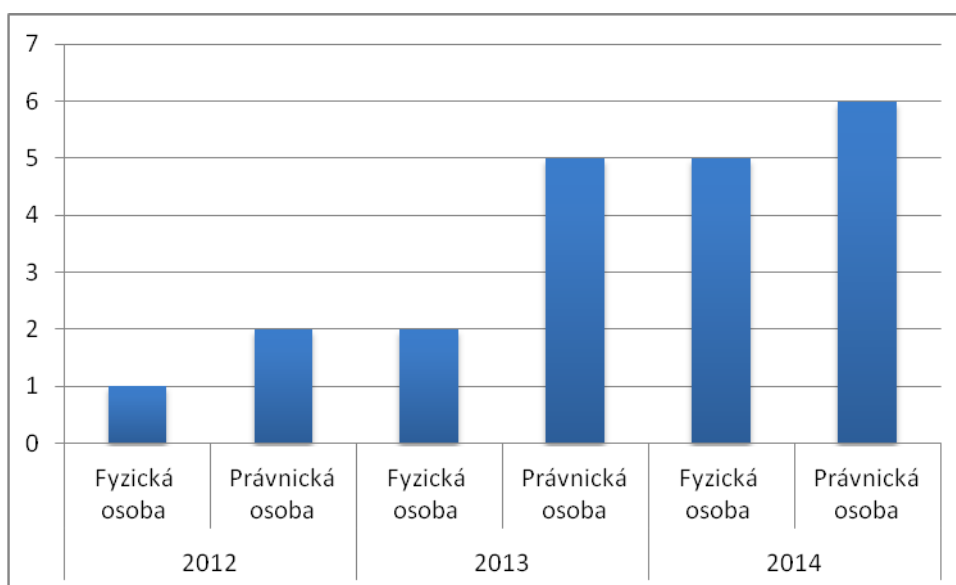
Graf 6: Počet obžalob za roky 2012, 2013, 2014

Zdroj: Vlastní úprava zdrojů z Nejvyššího státního zastupitelství ČR

Z dat Nejvyššího státního zastupitelství ČR je možné vyčíst i počet případů, kde bylo podán návrh na potrestání. Zde jsou čísla již nižší. Tudiž na jedné straně je využívání ZTOPO stále častější, což dokazují grafy výše, ale na druhé straně tak prudce neroste návrhy na potrestání. Když porovnáme data z roku 2014 jen pro právnické osoby, tak ve 93 případech bylo zahájeno trestní stíhání, jen v 51 případech byla podána obžaloba, a pouze v 6 případech byl podán návrh na potrestání. I toto by se dalo vysvětlit tím, že řízení proti právnickým osobám, jako každé trestní řízení, trvá dlouhou dobu. Proto případy, které byly zahájeny v roce 2014, budou dořešeny v letech následujících.

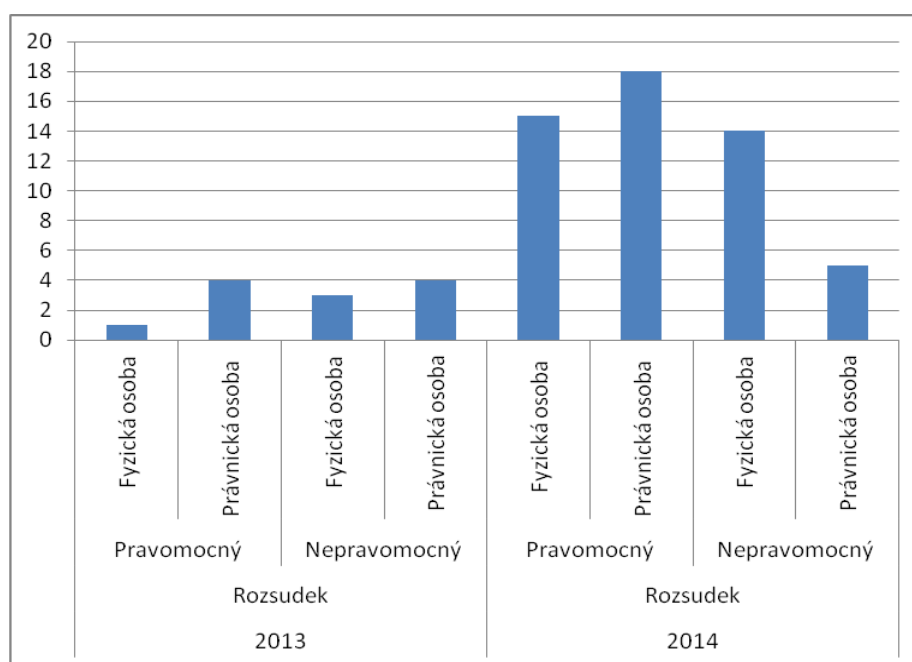
Graf 7: Počet případů s návrhem na potrestání v letech 2012-2014

Zdroj: Vlastní úprava zdrojů z Nejvyššího státního zastupitelství ČR

V roce 2012, tedy v roce, kdy 1. ledna nabyl účinnosti ZTOPO, bylo zahájeno v několika případech trestní stíhání, ale rozsudky v tomto roce nebyly vydány žádné. Odůvodnění lze vysvětlit již zmíněnou dlouhou dobou k vyřešení každého případu. Řízení proti právnickým osobám je v jistých aspektech specifické, a může být i zdlouhavé. V letech 2013 a 2014 byly ale rozsudky již vydány. V roce 2013 byly vydány rozsudky, které týkaly případů z roku 2012, a podobně by to bylo v roce 2014, kde byly vydány rozsudky za kauzy z roku 2013 nebo i z roku 2012. Proto v roce 2014 je patrný prudký nárůst pravomocných rozsudků jak u právnických tak i u fyzických osob.

Graf 8: Pravomocné a nepravomocné rozsudky u fyzických a právnických osob v roce 2013 a 2014

Zdroj: Vlastní úprava zdrojů z Nejvyššího státního zastupitelství ČR

Mezi lety 2012-2014 byl využíván i trestní příkaz. Trestní příkaz je upraven v zákoně 141/1961 Sb., trestní řád ve znění pozdějších předpisů (dále jen „TŘ“) konkrétně v § 314e, z nějž plyne, že samosoudce může bez projednání věci v hlavním líčení vydat trestní příkaz, jestliže skutkový stav je spolehlivě prokázán opatřenými důkazy, a to i ve zjednodušeném řízení konaném po zkráceném přípravném řízení. Přičemž trestním příkazem lze uložit trest odnětí svobody do jednoho roku s podmíněným odkladem jeho výkonu, domácí vězení do jednoho roku, trest obecně prospěšných prací, trest zákazu činnosti do pěti let, zákaz pobytu do pěti let nebo trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce do pěti let.

V roce 2012 byly vydány pouze 2 trestní příkazy a to konkrétně v ObSZ Praha 1 vůči fyzické osobě. V roce 2013 byl vydán trestní příkaz ve třech případech u fyzických osob a ve třech případech u právnických osob. V roce 2014 byly již evidovány trestní příkazy pravomocné, které byly uloženy v sedmi případech u právnických osob (v MSZ Brno, ObSZ Praha 1), a v devíti případech u fyzických osob, tak trestní příkazy nepravomocné a to v šesti případech u právnických osob (ObSZ Praha 1, OSZ Blansko) a v pěti případech u fyzických osob.

V některých letech bylo i zastaveno trestní stíhání. V roce 2012 šlo pouze o jeden případ u právnické osoby, kdy bylo zastaveno trestní stíhání. V roce 2013 byl také pouze jeden případ u právnické osoby, který byl zastaven podle § 172/1 písm. f) TŘ, kvůli účinné lítosti. I v roce 2014 bylo zastaveno trestní stíhání pouze v jednom případě, a to u fyzické osoby, podle § 172 TŘ.

V určitých případech může být řízení i podmíněně zastaveno. V § 307 odst. 1 TŘ stojí, v řízení o přečinu může se souhlasem obviněného soud a v přípravném řízení státní zástupce podmíněně zastavit trestní stíhání, jestliže: obviněný se k činu doznal; nahradil škodu, pokud byla činem způsobena nebo s poškozeným o její náhradu uzavřel dohodu, anebo učinil jiná opatření k její náhradě; vydal bezdůvodné obohacení činem získané, nebo s poškozeným o jeho vydání uzavřel dohodu, anebo učinil jiná vhodná opatření k jeho vydání a vzhledem k osobě obviněné, s přihlédnutím k jeho dosavadnímu životu a k okolnostem případu lze důvodně takové rozhodnutí považovat za dostačující. Takto podmíněně zastavených trestních stíhání bylo až v roce 2014 osm u právnických osob, a osm u fyzických osob. V roce 2012 bylo trestní stíhání jen podmíněně odloženo, a v roce 2013 nebyly evidovány žádné případy, kdy by bylo stíhání podmíněně zastaveno.

Poslední položka z dat je schválení dohody o vině a trestu. Jedná se o zcela mladý institut, který byl v roce 2012 včleněn do českého práva. Zjednodušeně lze říct, že se jedná o smlouvu mezi obviněným a statutárním zástupcem. Obviněný přizná svou vinu, a státní zástupce mu navrhne nižší trest. Tuto smlouvu poté musí schválit soud. Účel této dohody je urychlit trestní řízení u méně závažných trestných činů. Tohoto institutu bylo využito v roce 2012 u KSZ Ostrava u fyzické osoby v jednom případě. V roce 2013 nebyl evidován žádný případ a v roce 2014 byly pouze dva případy u fyzické osoby, a dva případy u právnické osoby.

9. Závěr

V této bakalářské práci jsem se věnovala problematice trestní odpovědnosti právnických osob, která byla včleněna do české právní úpravy 1. ledna 2012, jedná se tedy o mladý institut. Mým cílem bylo srozumitelně a přehledně shrnout základní pojmy v ZTOPO a vysvětlit jejich podstatu široké veřejnosti.

První část práce je věnovaná popisu a objasnění pojmů, které jsou používány v zákoně. Jsou zde shrnuté i nedostatky zákona, které je třeba opravit. Konkrétně se jedná o nesprávné použití terminologie, paradox zařazení určitých trestných činů, a nezařazení činů jim podobných, nejasné vyjádření problematiky nástupnictví na právního nástupce, a mezi další nedostatek patří sankcionování právnických osob.

Proto by se případné legislativní úpravy měly dle mého názoru ubírat tím směrem, aby tyto nedostatky odstranily. Vzhledem k těmto nedostatkům, které tento zákon má, je potřeba počkat, jak se zachovají soudy ve výkladu tohoto zákona.

V komparační části jsem se zaměřila na porovnání české a rakouské právní úpravy v oblasti trestní odpovědnosti právnických osob, protože právě při tvorbě českého ZTOPO se vycházelo z rakouské úpravy. Specifikovala jsem hlavně ty části zákona, které jsou odlišné, a zmínila ty, které si jsou podobné. Zabývala jsem se trestně odpovědnými subjekty, následně trestnými činy, kterých se může právnická osoba dopustit a nakonec sankcemi, kterými může být právnická osoba potrestána v případě, že se dopustí protiprávního jednání.

V praktické části jsem se zabývala analýzou dat získanou od Nejvyššího státního zastupitelství a Ministerstva spravedlnosti ČR, z nichž jasně vyplývá, že tento zákon z počátku nebyl využíván, ale již v roce 2014 se využíval ve větší míře. Do budoucna lze tedy očekávat rostoucí využití tohoto institutu. Tento nárůst by měl působit hlavně vůči ostatním právnickým osobám, aby si uvědomili, že tento nástroj existuje, a v případě jejich protiprávního jednání může být použit. Právnické osoby by měly pamatovat na tento institut, proto by měly vytvářet směrnice, poučovat své zaměstnance atd., aby předcházely následkům, které jsou spjaté s tímto zákonem.

I. Summary + keywords

The bachelor thesis analyzes the current law about criminal responsibility of legal entities in the Czech Republic. It shows all problems which can come in connection with the law and common practise. It describes the importance of introduction of the Act to Czech system of law. It summarizes advantages and disadvantages which this law involves and inadequate legislation. Subsequently it reflects repercussion and results related to the introduction of this law.

This new Czech legislation is compared to the older Austrian one about responsibility of legal entities and the differences between these two similar laws. Although it was based on the Austrian legislation, the comparison results show that this foreign legal regulation is better.

There are analyzed data which was obtain by Ministry of Justice and Supreme State Prosecutor. The data are compared in time from 2012 to 2014 and they are explained in context of czech legislation.

Finally, there is the recommendation to create better law without mistakes which can cause misrepresentation.

Key words:

criminal responsibility

Penal Code

legal entities

criminal law

Austrian criminal law

Czech and Austrian legislation comparison

II. Seznam použité literatury

A) Literatura

- Fenyk, J. & Smejkal, L. (2012). *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR.
- Foregger, E. & Fabrizio, E. E. (2010). *Strafgesetzbuch samt ausgewählten Nebengesetzen. Kurzkommentar*. Wien:MANZ'sche.
- Forejt, P., Habarta, P., & Trešlová, L. (2012). *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim s komentářem*. Praha: Linde.
- Jelínek, J., Císařová, D., Danková, K., Gřivna, T., Herczeg, J., Kalvodová, V., ... & Záhora, J. (2013). *Trestní odpovědnost právnických osob – bilance a perspektivy*. Praha: Leges.
- Jelínek, J., & Herczeg J. (2013). *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob. Komentář s judikaturou*. 2. aktualizované vydání. Praha: Leges.
- Kratochvíl, V., & Löff, M. (Hrgs./eds.) (2003). *Wirtschaftsstrafrecht und die Strafbarkeit juristischer Personen Hospodářské trestní právo a trestní odpovědnost právnických osob*. Brno: Masarykova univerzita.
- Solnař, V., Fenyk, J., Císařová, D. & Vanduchová, M. (2009). *Systém českého trestního práva, Část II. Základy trestní odpovědnosti*. Praha: Novatrix.
- Šámal, P., Dědič J., Gřivna T., & Púry F. (2012). *Trestní odpovědnost právnických osob. Komentář*. Praha: C. H. Beck.
- Stanovisko prezidenta republiky č. 285/4
- Zpráva o činnosti Nejvyššího státního zastupitelství za rok 2012, 2013 a 2014
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR - R 15/1967

B) Elektronické zdroje

- Forst. A. (2013). „Transformace“ občanských sdružení na spolky dle nového občanského zákoníku. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/transformace-obcanskyh-sdruzeni-na-spolky-dle-noveho-obcanskeho-zakoniku-91443.html>
- Tiskový odbor Ministerstva spravedlnosti ČR (2014). *Vláda schválila návrh Ministerstva spravedlnosti rozšiřující trestní odpovědnost právnických osob*.

Dostupné

Z:

<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=2375&d=337831>

C) Právní předpisy

- zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích a družstvech ve znění pozdějších předpisů

III. Seznam grafů

<i>Graf 1: Počet obžalob a počet odsouzených právnických osob.....</i>	<i>50</i>
<i>Graf 2: Počet a výše uložených peněžitých trestů u Městského soudu v Brně.....</i>	<i>51</i>
<i>Graf 3: Počet uložených trestů za rok 2014</i>	<i>51</i>
<i>Graf 4: Celkový počet případů, jímž se muselo státní zastupitelství zabývat</i>	<i>52</i>
<i>Graf 5: Zahájení trestního stíhání v letech 2012-2014 jak u fyzických tak i u právnických osob</i>	<i>53</i>
<i>Graf 6: Počet obžalob za roky 2012, 2013, 2014</i>	<i>53</i>
<i>Graf 7: Počet případů s návrhem na potrestání v letech 2012-2014</i>	<i>54</i>
<i>Graf 8: Pravomocné a nepravomocné rozsudky u fyzických a právnických osob v roce 2013 a 2014</i>	<i>55</i>

IV. Seznam příloh

Příloha 1: Přehled o stíhání a obžalovaných právnických osobách za rok 2012

Příloha 2: Přehled věcí vedených v roce 2013, v nichž bylo zahájeno trestní stíhání právnické osoby (případně i fyzické osoby) – 1. část

Příloha 3: Přehled věcí vedených v roce 2013, v nichž bylo zahájeno trestní stíhání právnické osoby (případně i fyzické osoby) – 2. část

Příloha 4: Přehled věcí vedených v roce 2014, ve kterých bylo zahájeno trestní stíhání právnické osoby (případně i fyzické osoby) – 1. část

Příloha 5: Přehled věcí vedených v roce 2014, ve kterých bylo zahájeno trestní stíhání právnické osoby (případně i fyzické osoby) – 2. část

Příloha 6: Přehled věcí vedených v roce 2014, ve kterých bylo zahájeno trestní stíhání právnické osoby (případně i fyzické osoby) – 3. část

Příloha 7: Počet obžalob a počet odsouzených právnických osob v letech 2012, 2013 a 2014

Příloha 8: Počet a druhy trestu, které byly uloženy právnické osobě v roce 2013

Příloha 9: Počet a druhy trestu, které byly uloženy právnické osobě v roce 2014

Příloha 1: Přehled o stíhání a obžalovaných právnických osobách za rok 2012

Státní zastupitelství	Kvalifikace PO (tr. zákoník)	Kvalifikace FO (tr. zákoník)	Obžaloba (jiné vyřízení)
ObSZ Praha 1	§ 209/1,4b 1x	§ 209/1, 4b 1x	
ObSZ Praha 1	§ 241/1a 1x	§ 241/1a 2x	Obžaloba 1x PO, 2x FO Tr. příkaz 2x FO Zastaveno Obs 1x PO
OSZ Frýdek-Místek	§ 256/1, 2a) §24/1a) § 329/1a), § 24/1a) 1x § 256/1, §24/1c) 1x	§ 158/1a),§128a/1,2a) 1x § 256/1,2a),§ 329/1a) 8x § 24/1c), § 256/1 3x § 329/1c) 12x § 329/1a) 1x	
OSZ Chomutov	§ 254/1 1x	§ 240/1, § 254/1 1x	Obžaloba 1x PO, 1x FO
OSZ Jablonec nad Nisou	§ 209/1,3 1x	§ 211/1,4 1x § 211/1,4,§ 209/1,3 2x	
OSZ Praha-západ	§ 175/1,2b),c) 1x	§ 175/1,2b),c) 4x § 279/1,§ 175/1,2b),c) 1x	Usnesení podle § 174/2e) tr. ř.-PO
OSZ Praha-západ	§ 175/1,2b) 1x	§ 23,§ 175/1,2b),§ 23, § 178/1,3 6x § 24/1a),§ 175/1,2b) § 178/1,3 1x	Obžaloba 7x FO 1x PO
OSZ Žďár nad Sázavou	§ 270/1 1x	není FO	Usnesení podle § 307/1 tr.ř.
MSZ Brno	§ 270/1 2x	§ 270/1 1x	Usnesení podle §179g/1 tr. ř. podmíněné odložení
			podání návrhu na potrestání 3x
KSZ Brno, pob. Zlín	§ 240/1,2a),c) 2x	§ 240/1,2a),3 2x	
KSZ Ostrava	§ 212/1,6a) 1x	není FO	
KSZ Ostrava	§ 212/1,4,§280/1,3 1x	§ 212/1,4,§280/1,3 1x	Obžaloba na PO Soudu podán návrh na schválení dohody o vině a trestu s FO
KSZ Ostrava, pob. Olomouc	§ 240/1,3 2x	§ 240/1,3 3x	
VSZ Praha	§ 240/1,3 1x	§ 240/1,3 5x	
CELKEM: 14 věcí za rok 2012	Právnícké osoby: 18	Fyzické osoby: 56	4 obžaloby: PO 4 FO 10

Vysvětlivky:
PO = právnícká osoba
FO = fyzická osoba

Příloha 2: Přehled věcí vedených v roce 2013, v nichž bylo zahájeno trestní stíhání právnické osoby
(případně i fyzické osoby) – 1. část

Státní zastupitelství	Kvalifikace-PO (tr.zákoník)	Os.	Kvalifikace-FO (tr.zákoník)	Os.	Obžaloba (jiné výtčení)
KSZ Brno, pobočka Zlín	§ 240/1,2a, § 240/1,2a,c	3	§ 240/1, 2a, 3	5	zahájení trestního stíhání
OSZ Nový Jičín	§ 240/1	1	§ 240/1	2	OBŽALOBA (1x PO, 2x FO)
MISZ Brno	§ 211/1,4	1		0	Návrh na potrestání, TRESTNÍ PŘÍKAZ-pravomocný(ods.)
OSZ Frydek-Místek	§ 295/1	1	§ 295/1	1	OBŽALOBA, ROZSUDEK nepravomocný(PO,FO-ods)
KSZ Brno	obvinění 2x PO zrušeno	0	§ 332/1, 2a, b), 321/1,2,3b, 329/1a,3a	3	obvinění 2x PO zrušeno podle § 174/2e tr.ř.
OSZ Ždár nad Sázavou	§ 241/1a	1	§ 241/1a, 2	1	OBŽALOBA(1+1)
OSZ Benešov	§ 240/1	1	§ 240/1, § 240/1, 2c	2	OBŽALOBA z 13.8. (přeprac. z 5.12.) (1x PO, 2x FO)
KSZ Ostrava	§ 240/1, 2a/3	1	§ 240/1, 2a,c, § 240/1,2a,3	9	zahájení trestního stíhání
MISZ Brno	§ 241/1a	1	§ 241/1a	1	OBŽALOBA, TRESTNÍ PŘÍKAZ-neprav. (1x PO, 1x FO - ods.)
OSZ Klatovy	§ 241/1	1	§ 241/1	1	OBŽALOBA (1x PO, 1x FO), zastaveno OS Klatovy
OSZ Kroměříž	§ 240/1, 2c)	1	§ 240/1, 2c), 277/1	1	podle § 149/1 zruš., PO vrác. k došetř., u FO zkuš.d.
ObsZ Praha 10	§ 298/2, 4b)	1		0	zahájení trestního stíhání
MISZ Brno	§ 241/1a)	1	§ 241/1a)	1	OBŽALOBA, PRAVOMOC. ROZSUDEK (PO, FO-zproštění)
OSZ Teplice	§ 241/1a)	1	§ 241/1a,2	1	OBŽALOBA (1x PO, 1x FO)
OSZ Rychnov n. Kněžnou	§ 209/1	1	§ 209/1, 3	1	OBŽALOBA (1x PO, 1x FO)
KSZ Brno, pobočka Zlín	§ 240/1,2a,3	1	§ 240/1,2a,3	2	zahájení trestního stíhání
KSZ Ústí nad Labem	§ 209/1, 4d	1		0	zahájení trestního stíhání
MISZ Praha	§ 240/1, 3	1	§ 240, 1, 3, 268/1, 4b	11	zahájení trestního stíhání
KSZ Ostrava	§ 240/1,3	1	§ 240/1, 3	3	zahájení trestního stíhání
KSZ Ústí nad Labem	§ 332/1 alinea druhá-od 13.9.201	1	§ 331/1, 331/1e,h, § 209/1,4d	8	zahájení trestního stíhání
MISZ Brno	§ 241/1a	1	§ 241/1a	1	Návrh na potrestání,ROZSUDEK nepravomocný (1+1 ods.)
MISZ Brno	§ 240/1	1	§ 240/1	1	OBŽALOBA z 1. 11. 2013, ROZSUDEK nepravomocný (1+1 ods.)
OSZ Liberec	§ 241/1a, 2	1		0	zastaveno podle § 172/1f) tr. ř.-účinná lhůta
OSZ Ždár nad Sázavou	§ 209/1,3	1	§ 209/1, 3	1	zahájení trestního stíhání
MISZ Brno	§ 241/1	1	§ 241/1	1	zahájení trestního stíhání
KSZ Ústí nad Labem	§ 240/1, 2a, 3	2	§ 240/1, 2a, 3, § 240/1, 2a, c	6	zahájení trestního stíhání
OSZ Příbram	§ 175/1	1		0	zahájení trestního stíhání
MISZ Brno	§ 405	1	§ 405	3	zahájení trestního stíhání
KSZ Hradec Králové	§ 24/1c k § 240/1,2a,3	2	§ 23 k 240/1, 2a, 3	6	zahájení trestního stíhání
ObsZ Praha 1	§ 209/1, 4d	1	§ 209/1, 4d	2	zahájení trestního stíhání
OSZ Frydek-Místek	§ 254/1	1		0	zahájení trestního stíhání
OSZ Karviná	§ 240/1	1		0	zahájení trestního stíhání

Příloha 4: Přehled věcí vedených v roce 2014, ve kterých bylo zahájeno trestní stíhání právnické osoby (případně i fyzické osoby) – 1. část

Státní zastupitelství	Kvalifikační PO (tz. zákoník)	Os.	Kvalifikační PO (tz. zákoník)	Os.	Objekt (jiné vyznění)
MSZ Brno	§ 241/1	1	§ 254/2	0	NAVRIH NA POTŘEBNÉ (2013), TRESTNÍ PŘÍKAZ PRAVY (2013) ods. 30 GRM.K.; UKONČ. SLED.
OSZ Klasy	§ 254/2	1	§ 211/1, 4	1	ZAHÁJENÍ OBŽALOVA, PODMÍNĚNÉ ZASTAVENÍ podle § 307/1, zkuš.doba 6 měsíců
OSZ Příbram	§ 211/1, 4	1	§ 240/1, 3	3	OBŽALOVA, PRAVOMOCNÝ ROZSUDEK, UKONČENO SLEDOVÁNÍ
KSZ Praha	§ 240/1	1	§ 241/1	2	Zahájení trestního stíhání (2013)
MSZ Brno	§ 241/1	1	§ 209/1, 4d	1	OBŽALOVA, PRAVOMOCNÝ ROZSUDEK (převaz)
OSZ Rychtov nad Křetínou	§ 209/1, 4d	1	§ 241/1	2	Zahájení trestního stíhání (2013); OBŽALOVA, (usn. o odnětí a přík. věci)
MSZ Brno	§ 241/1	1	§ 241/1	1	NAVRIH NA POTŘEBNÉ, TRESTNÍ PŘÍKAZ NEPRAVOMOCNÝ
OBŠZ Praha 7	§ 254/1	1	§ 241/1b	0	OBŽALOVA, RŮZSUDK PRAVOMOCNÝ (ods), UKONČENO SLEDOVÁNÍ
OSZ Teplice	§ 241/1a	1	§ 240/1, 3	1	Zahájení trestního stíhání
MSZ Ostrova	§ 240/1, 3	1	§ 241/1a	1	OBŽALOVA, PRAVOMOCNÝ ROZSUDEK, UKONČENÍ SLEDOVÁNÍ
OBŠZ Praha 1	§ 241/1a	1	§ 209/1, 3	1	NAVRIH NA POTŘEBNÉ, PODMÍNĚNÉ ZAST. PRAV., podle § 307/1, zkuš.doba 18 měsíců
MSZ Brno	§ 209/1, 3	1	§ 241/1	1	TRESTNÍ PŘÍKAZ PRAVOMOCNÝ (PT 20 000 Kč, 6 měsíců/2 roky); UKONČENO SLEDOVÁNÍ
MSZ Brno	§ 241/1	1	§ 241/1	3	OBŽALOVA (PO), zastavení (PO), TRESTNÍ PŘÍKAZ (PO), PRAVOMOCNÝ ROZSUDEK, UKONČ.
OSZ Kroměříž	§ 244/1, 240/1	1	§ 244/1, 240/1	1	OBŽALOVA (zahojen 2013)
OSZ Hodonín	§ 211/1, 5c	1	§ 209/1, 4d	1	Zahájení trestního stíhání (2013); OBŽALOVA
OSZ Hodonín	§ 209/1, 4d	1	§ 209/1, 4d	1	Zahájení trestního stíhání (2013); OBŽALOVA, ROZSUDEK NEPRAVOMOCNÝ
OSZ Hodonín	§ 209/1, 3	1	§ 209/1, 3	2	(zah 2013); PODMÍNĚNÉ ZASTAVENÍ podle § 307/1, zkuš.doba 18 měs., UKONČENO SLED.
OSZ Hodonín	§ 209/1, 3	1	§ 209/1, 3	2	Zah 2013; OBŽALOVA
OSZ Hodonín	§ 209/1, 3	1	§ 241/1	1	Zahájení trestního stíhání (2013)
OBŠZ Praha 1	§ 241/1	1	§ 241/1, 2	2	OBŽALOVA
OSZ Blansko	§ 241/1, 2	1	§ 209/1, 4d	6	Zahájení trestního stíhání
KSZ Brno, pob. Jihlava	§ 209/1, 4d	1	§ 241/1, 5a	1	OBŽALOVA
OSZ Blansko	§ 254/1	1	§ 241/1, 254/1	0	OBŽALOVA, PODMÍNĚNÉ ZAST. podle § 307/1, zkuš. doba 2 roky, UKONČENO SLEDOVÁNÍ
OSZ Teplice	§ 212/1, 4	1	§ 209/1, 4d	1	Zahájení trestního stíhání (2013); OBŽALOVA
MSZ Brno	§ 209/1, 4d	1	§ 241/1	1	OBŽALOVA, PRAVOMOCNÝ ROZSUDEK, UKONČENO SLEDOVÁNÍ
OSZ Louny	§ 241/1	1	§ 240/1, 3	1	OBŽALOVA
KSZ Ostrova	§ 240/1, 3	1	§ 241/1, 2	1	OBŽALOVA, TRESTNÍ PŘÍKAZ NEPRAVOMOCNÝ
OSZ Blansko	§ 241/1	1	§ 209/1, 3, 209/1, 4d	1	OBŽALOVA, ROZSUDEK PRAVOMOCNÝ, UKONČENÍ SLEDOVÁNÍ
OSZ Blansko	§ 209/1, 3	1	§ 211/1, 2, 5c	1	OBŽALOVA, ROZSUDEK PRAVOMOCNÝ, SLEDOVÁNÍ UKONČENO
MSZ Brno	§ 211/1, 2, 5c	1	§ 241/1a	2	OBŽALOVA, ROZSUDEK PRAVOMOCNÝ (1-1), UKONČENO SLEDOVÁNÍ
OSZ Mladá Boleslav	§ 241/1a	1	§ 241/1	1	OBŽALOVA, TRESTNÍ PŘÍKAZ
MSZ Brno	§ 241/1	1	§ 209/1, 4d	2	OBŽALOVA, TRESTNÍ PŘÍKAZ PRAVOMOCNÝ
MSZ Brno	§ 209/1, 4d	1	§ 241/1	1	OBŽALOVA
MSZ Brno	§ 240/1, 4d	2	§ 240/1, 2a, c	3	Zahájení trestního stíhání
OSZ Rychtov nad Křetínou	§ 254/1	1	§ 254/1	1	OBŽALOVA, TRESTNÍ PŘÍKAZ
OSZ Rychtov nad Křetínou	§ 254/1	1	§ 216/1a, 2a, b	1	OBŽALOVA, TRESTNÍ PŘÍKAZ NEPRAVOMOCNÝ
OBŠZ Praha 6	§ 216/1a, 2a, b	1	§ 216/1a, 2a, b, 3d	1	Zahájení trestního stíhání
OSZ Blansko	§ 209/1, 4d	1	§ 209/1, 4a, d, § 217/1	5	Zahájení trestního stíhání
OBŠZ Praha 6	§ 209/1, 4d	1	§ 212/1, 5c, 212/2, 4, 212/2	2	Zahájení trestního stíhání
OBŠZ Praha 1	§ 212/1, 5c, 212/2, 4, 212/2	1	§ 209/1, 4d, 254/1	1	OBŽALOVA
MSZ Brno	§ 209/1, 4d, 254/1	1	§ 241/1, 2	1	Zahájení trestního stíhání
OBŠZ Praha 6	§ 241/1	1	§ 196/1, 2a	0	Zahájení trestního stíhání
MSZ Brno	§ 196/1, 2a	1	§ 254/1, 240/1	1	Zahájení trestního stíhání
OSZ Jdlov nad Sázavou	§ 254/1, 240/1	1	§ 241/1a, 2	1	Zahájení trestního stíhání
OSZ Louny	§ 241/1a, 2	1			

Příloha 7: Počet obžalob a počet odsouzených právnických osob v letech 2012, 2013 a 2014

	2012	2013	2014
počet obžalob	4	31	131
počet odsouzených PO	0	2	33

Příloha 8: Počet a druhy trestu, které byly uloženy právnické osobě v roce 2013

2013	počet	trest
MS Praha	1	uveřejnění rozsudku
KS Ostrava	1	uveřejnění rozsudku

Příloha 9: Počet a druhy trestu, které byly uloženy právnické osobě v roce 2014

2014	počet	trest	
MS Brno	6	uveřejnění rozsudku	
	2	zákaz činnosti	
	1	PT	10 000
	6	PT	20 000
	1	PT	25 000
	2	PT	50 000
	1	PT	80 000
OS Praha 7	1	zrušení právnické osoby	
OS Praha 10	1	zákaz činnosti	
OS Benešov	1	zrušení právnické osoby	
OS Blansko	2	zákaz činnosti	
OS Děčín	1	zákaz činnosti	1 uveřejnění rozsudku
OS Frýdek-Místek	2	PT	30 000
OS Hodonín	3	uveřejnění rozsudku	
OS Klatovy	1	zákaz činnosti	
OS Kroměříž	1	zákaz činnosti	
OS Louny	1	zákaz činnosti	
OS Příbram	1	zrušení právnické osoby	
OS Rychnov nad Kněžnou	1	PT	100 000
	1	zákaz činnosti	
OS Teplice	1	zákaz činnosti	
OS Žďár nad Sázavou	1	zrušení právnické osoby	